

BIBLIOTEK OG MEDIER

NR. 3 • OKTOBER 2009

BIBLIOTEKET
MIDTBYEN

Ledermøde 09

■ "Flere bibliotekspenge, tak"

Interview med Lotte Garbers, formand for Dansk Forfatterforening

■ TEMA: BIBLIOTEKET SOM DEMOKRATISK VÆKSTHUS

Præsentation af projekter, der skal styrke sammenhængskraft og medborgerskab

■ LEDERMØDE 2009

Nye forventninger – fælles udfordringer

Få nyheder fra
www.bibliotekogmedier.dk
som email:
[www.bibliotekogmedier.dk/
nyheder/abonnement/](http://www.bibliotekogmedier.dk/nyheder/abonnement/)

RSS-feeds:
[www.bibliotekogmedier.dk/
nyheder/rss/](http://www.bibliotekogmedier.dk/nyheder/rss/)

BIBLIOTEK OG MEDIER

Nr. 3. 2009 • 19. årgang

Styrelsen for Bibliotek og Medier
H. C. Andersens Boulevard 2
1553 København V

Telefon
33 73 33 73
33 73 33 22 (Biblioteksafgiften)

post@bibliotekogmedier.dk
www.bibliotekogmedier.dk

Redaktion

Jens Thorhauge (ansv.)
Anna Christine Rasch (red.)
Jannie Nielsen (red. sekr.)

Susanne Mahler
Jakob Heide Petersen

Grafisk tilrettelæggelse
Stæhr Grafisk

Tryk: C.S. Grafisk A/S
Oplag 3.000

ISSN 1903-7368
Elektronisk ISSN 1903-7376

Foto fra Herning Bibliotekerne
- Biblioteket i Midtbyen:
Martin Dam Kristensen
Foto af Lotte Garbers:
Morten Holtum

Redaktionen er afsluttet 1.10. 2009

Publikationen kan hentes på
www.bibliotekogmedier.dk

Bliv abonnent på
Bibliotek og Medier
www.bibliotekogmedier.dk
Bladet er gratis og
udkommer hvert kvartal

INDHOLD

KOMMENTAR	Kultur til alle	3
INTERVIEW	Lotte Garbers: Flere bibliotekspenge, tak	4
MEDIER	Ny digital distribution af ikke-kommercielt tv	9
DEFF	Fremtidens biblioteksbetjening af forskere	10
UDVIKLING	Udvalg om Folkebibliotekerne i vidensamfundet går i dialog	11
TEMA: BIBLIOTEKET SOM DEMOKRATISK VÆKSTHUS	Biblioteket som demokratisk væksthushus	12
	Det er dét, de voksne vil ha'	13
	I Midt'en af demokratiet	14
	Modeludvikling med nærdemokrati	15
	Mindspot - Make it your Library	16
LEDERMØDE 2009	Nye forventninger - fælles udfordringer	18
LEDERMØDE-ENQUETE	Hvad er årets vigtigste begivenhed?	20
	Hvad forventer du at få ud af ledermødet?	21
BØRN OG UNGE	DR Ramasjang sender Live-tv fra Aalborg Bibliotekerne	22
	Unge som målgruppe i Børnekulturens Netværk	23
BIBLIOTEKSSTATISTIK	Årets biblioteksstatistik: Der sker mere på bibliotekerne...	25
UDVIKLINGSPULJEN	Så er den her, projektbanken	26
UDVIKLING	Åbne biblioteker - også på afstand	27
OPEN ACCESS	Ny rapport: Open Access som innovativt forretningskoncept	28
	Internationalt	31
	Info	32
	Publikationer	34
	Personnyt	35

BILLEDTEMA

Midt i august åbnede en ny biblioteksfilial i det centrale Herning: Biblioteket i Midtbyen. Det siges at være verdens første nyhedsbibliotek. Biblioteket består ét stort lyst rum med tv-skærme, en mp3-tank, hvor man kan tanke lydbøger, en række bærbare computere og nogle få bøger. Læs mere side 35.

Jens Thorhauge

Kultur til alle

Kulturminister Carina Christensen har på sin tourné rundt i Danmark besøgt samtlige danske kulturregioner og hørt om de lokale aktiviteter og udfordringer. Der er flere klare tendenser i besøgene. For det første interessen for at give børn et gedigent kulturtilbud. For det andet problemer med at skabe kultur tilbud til unge, som de tager imod. Og endelig den tilbagevendende konstatering af, at der er en stor del af borgerne, der aldrig benytter biblioteket eller de andre kulturtilbud. Udfordringen om at få flere til at tage imod tilbuddene er en udfordring om både at skabe nyt indhold og nye formidlingsformer.

Temaartiklerne i dette nummer af *Bibliotek og Medier* handler om biblioteket som demokratisk væksthus. Det er et godt eksempel på en klassisk folkebiblioteksopgave, der kalder på nye løsningsmodeller. Klassisk for så vidt som folkebibliotekets eksistensgrundlag er den klassiske oplysningsidé om, at demokratiet kræver oplyste borgere. Her er en række nye måder at inddrage borgerne på, som kan appellere til nye brugere.

En af de sikreste veje til at skabe både nyt indhold og nye formidlingsformer er partnerskaber, som er et tilbagevendende tema i denne klumme.

Et interessant eksempel på et nyt partnerskab er det kombinerede bibliotek og mediehus i Herning, hvor biblioteket til-

passer sig tematisk til det nye samarbejde. Mediehuset er fototema i dette nummer af *Bibliotek og Medier*.

En klar tendens i tiden, der også understøtter partnerskabsmodellen, er bestræbelsen på at skabe bæredygtige institutioner af en vis volumen, der er nødvendig for at skabe innovation og kompetenceudvikling.

Erfaringen fra en række fusioner viser fordelene her, f.eks. etableringen af de nye professionshøjskoler, hvor omkring 80 biblioteksenheder er fusioneret til otte biblioteker, der har langt bedre muligheder end før for fælles udvikling af ydelser og standarder.

En særlig udfordrende partnerskabsform er den, der giver muligheden for samspil mellem forskellige ydelser. En række samarbejder mellem biblioteker og radiotv viser dette. Banebrydende er samarbejdet mellem den nye børnetv-kanal Ramasjang og børnebibliotekerne om en daglig børne-tv-udsendelse fra børnebiblioteket i Aalborg. Hensigten er at skabe en såkaldt 'crossover' effekt mellem tv-udsendelserne og aktiviteter i børnebibliotekernes lokaler og på det nye fælles børnebiblioteks websted, der er under opbygning. Idéen søges realiseret ved samarbejde om fælles temaer for formidlingen og ved at skabe fælles universer og referencer. Se DR's Birgitte Fredsbys artikel i dette blad.

Konceptet dyrkes også af folkebibliotekernes fælles websted Litteratursiden.dk, der har et produktionssamarbejde med tv-kanalen DK4 om produktioner af bl.a. forfatterinterviews, der bringes både på tv og på Litteratursiden. Et andet eksempel er romanklubber, der mødes på og organiseres af bibliotekerne, men som transmitteres i uddrag på både radio og tv. Antallet af læseklubber i dette regi vokser hurtigt med klubber med forskellige profiler. Sådanne tematiske samarbejder med andre vidensproducerende og -formidlende institutioner ligger lige for. Et godt eksempel er et nyt samarbejde mellem Aalborg Universitet og Aalborg Bibliotekerne om offensiv formidling af forskningsaktiviteter og -resultater. IT- og Telestyrelsens indsats for at styrke befolkningens it-kompetencer har ført til et samarbejde om uddannelse af trænere i bibliotekerne. Et spektakulært partnerskabsprojekt, der kan danne skole, drives af Kolding Bibliotekerne og en gruppe forfattere, der med offentlig bevågenhed og dialog skriver Koldings historie.

Mulighederne er der. Eksemplerne er mange flere end listet her, og potentialet er enormt. Hvad det drejer sig om er at skabe den synergi som alle partnere – og især borgerne – vinder på. Ingen tvivl om at det vil styrke bibliotekerne at arbejde systematisk med ny partnerskaber: Det vil sige med udgangspunkt i en vision, med klare mål og synlige forbedringer.

Lone Sewerin

Lotte Garbers, Dansk Forfatterforening: Flere bibliotekspenge, tak

Biblioteksafgiften er kulturpolitik, der ligger lige til højrebænet, men den skal også omfatte digitale værker mener Dansk Forfatterforenings nye formand, Lotte Garbers

Lotte Garbers blev valgt som ny formand for Dansk Forfatterforening i april i år. Hun debuterede som forfatter i 1999 og har skrevet både romaner og fagbøger, senest interviewbogen *Vær her nu*. Til novemberudkommer *Prøverummet*, erotiske fortællinger for kvinder. Hun er uddannet som international økonom og har bl.a. været administrationschef i Microsoft.

Lotte Garbers er medlem af arbejdsgruppen "Traditionelle ydelser – eksempelvis litteraturformidling" under Kulturministeriets udvalg om folkebibliotekernes rolle i vidensamfundet.

Læs mere:

www.danskforfatterforening.dk

www.lottegarbers.dk

www.bibliotekogviden.dk

Hvad er Dansk Forfatterforenings vigtigste udfordringer i forhold til Bibliotek og Mediers arbejdsområder?

Min vigtigste opgave er at gøre opmærksom på, at vi er bibliotekernes venner. Og rigtig gerne den anden vej rundt. Vi har mange udfordringer, og de er de samme. Så vi skal tone renere flag: at forfatterne og bibliotekerne er venner og ikke det modsatte.

Ville I gerne have været med i udvalget om folkebiblioteket i vidensamfundet?

Vi er en politisk interesseorganisation, så hver gang der bliver taget en beslutning som direkte eller indirekte berører vores område, vil vi rigtig gerne være med. Vi tror på, at vi bliver nødt til at samarbejde. Vi kan ikke sætte os på Kulturministeriets trappe, hver gang der er nogen, der siger noget, vi ikke kan lide.

Vi blev ikke inviteret med i udvalget, men heldigvis er vi blevet en del af udvalgets arbejdsgruppe om traditionelle ydelser. Her sidder vi helt konkret og laver idékataloger om litteraturformidling. Og det skal ikke være nogen hemmelighed, at min dagsorden selvfølgelig er generelt mere formidling på bibliotekerne, men også at få flere forfattere ind i den formidling – og ikke kun som månedens 'guest star' fordi man har udgivet en ny bog. Vi kan så meget andet.

Hvad for eksempel?

Vi er god arbejdskraft, fordi vi er tværfaglige, vi er velformulerede og vi er vant til at formidle noget der er subjektivt – at turde gøre det. Det er nok lidt det, der kan være bibliotekarens udfordring. Vi er måske nogle gange bedre til at finde den krimi, som folk skulle læse i stedet for den, der er udlånt, fordi vi faktisk har læst dem. Og det er ikke fordi jeg ikke tror, bibliotekarer læser, men forfattere læser mere, uden at være litteraturteoretikere eller analytiske i tilgangen som en bibliotekar er. Vi er også gode til at lave skriveværksteder, selvom vi ikke er pædagoger. Til gengæld har vi masser af anekdoter og egne erfaringer med os. Vi kan gøre mange forskellige ting, og noget af det skal være rigtig, rigtig gammeldags og lavpraktisk med mennesker i biblioteket. Det tror jeg altså stadigvæk er noget af det, der virker allerbedst.

Men jeg vil anbefale at man læser arbejdsgruppens idékatalog, som vi lige har afleveret, for den liste er godt nok lang. Jeg oplever biblioteksudvalget som et søgende udvalg, der gerne vil blive klogere på området, og som har gjort et reelt forsøg på at indhente bud fra marken på god litteraturformidling i dag, og det gør det jo dobbelt interessant at deltage i det arbejde. Næste step er at få kulturministeren til at følge de anbefalinger, der bliver udarbejdet.

Og hvis det virkelig kan være rigtigt, at det skaber flere læsere og bedre læsere og nye læsere at flytte bøgerne, så lytter vi

Så udvalget skal lave anbefalinger, der kan bruges til noget?

Når man laver anbefalinger, er det ligesom at lave ønskelister til jul. Man kan vælge at anlægge et succeskriterium om, at alle anbefalingerne skal blive fulgt, men det bliver de jo ikke. For os er det vigtigt at signalere, at iderigdommen er mangfoldig og ubegrænset.

Men når man følger jer i biblioteksdebatten, så har I været fortalere for traditionel formidling og traditionel litteratur, f.eks. under biblioteksfejden sidste år?

Det var før, jeg blev formand. Sådan havde vi ikke sagt i dag. Jeg synes selvfølgelig, det er en dårlig idé, hvis man stiller alle bibliotekernes bøger væk, men omvendt så har vi tiltro til, at det er bibliotekerne, der er de professionelle litteraturformidlere. Og hvis det virkelig kan være rigtigt, at det skaber flere læsere og bedre læsere og nye læsere at flytte bøgerne, så lytter vi. Her er bibliotekerne dem, der ved bedst. Hvis det er kaffebar, der skal til, så er det dét, vi gør.

Jeg synes generelt, at i al debat skal man lytte til underteksterne. Biblioteker handler også om indtjening for forfattere, og man kan næsten ikke lade være med at tænke på, at nogle af dem der råbte allerhøjest i biblioteksfejden var

forfattere, der har rigtig mange bøger på bibliotekerne og som risikerede at blive beskåret i deres biblioteksafgift. Det er jo sådan, at vi bliver aflønnet med biblioteksafgift pr. eksemplar, ikke pr. udlån. Så når du spørger, hvad der er vores fornemmeste opgave i forhold til Bibliotek og Mediers område, så er det også at sikre den aflønning ind i fremtiden. Vi skal bare passe på med, at forfattere ikke er sådan nogle, der vil have salg til bibliotekerne, fordi det alene udmønter kroner og ører til forfatterne. Der skal være et kulturpolitisk og samfundspolitisk sigte med bibliotekernes indkøb, og så skal forfatterne have løn for deres arbejde. Det er altså to forskellige ting. Hvordan vi så bliver afregnet, må vi ordne bagom via Styrelsen, ministeriet og vores foreninger.

Hvordan vil I gerne indrette fremtidens biblioteksafgift?

Loven skal revideres næste år, og det vigtigste ved de næste forhandlinger er at få de digitale medier med under biblioteksafgiften. F.eks. er netlydbog.dk blevet en stor succes, men det bliver ikke afregnet med forfatterne.

Vil I have biblioteksafgift pr. download?

Vi har ikke besluttet endnu, om vi skal bøje af på et af vores allerdydigste principper omkring forskellen på at afregne

antal eksemplarer overfor antal udlån. Faren ved at gå over til afregning pr. download er, at det bliver ren markeds-kalkering, og det er jo ikke det, der er meningen med biblioteksafgiften. EU har anerkendt biblioteksafgiften som kultur støtte, fordi vi er et minoritetsprogr-område, og så er det jo nogle helt andre briller, du skal lægge på den fordeling.

Er det også i tråd med Dansk Forfatterforenings holdning, at biblioteksafgiften skal ses som kultur støtte?

Vi har jo ikke et valg, men vi ser det som muligheder. Biblioteksafgiften er langt den største direkte støtte fra stat til literaturproducenter i Danmark, og det er vigtigt at man holder fast i det. Vi støtter bredden via biblioteksafgiften og en elite eller en smal del af kunsten i legatsystemet. Det er en meget tiltalende og civilisatorisk måde at indrette sin kultur støtte på.

Du har sagt, at du gerne vil have, at dine medlemmer oplever biblioteksafgiften som retfærdig. Hvad mener du med det?

Desværre er biblioteksafgiften en vældig stor del af lagkagen i den enkelte forfat-

ters indtjening og derfor nærmest urørlig politisk. Dels eksternt men også internt i vores egen forening, fordi vi har forskellige interesser. Vi er en forening af forskellige typer producenter, der får forskellige typer af biblioteksafgift. Vores fem faggrupper får ikke samme pointfordeling, altså point pr. side. F.eks. får en lyriker 6 point pr. side og jeg får 1,7, fordi jeg er prosaist. Det er klart, at det udløser intern utilfredshed i en forening, hvor vi principielt er lige medlemmer, der betaler det samme i kontingent. Samtidig findes der også en anden forfatterforening, Danske Skønlitterære Forfattere, som ønsker en hel anden fordeling af biblioteksafgiften og måske også, at der er nogen af vores grupper, der slet ikke skal have noget. Men for os er pointfordelingen ikke det vigtigste ved næste forhandling om biblioteksafgiften, selvom den selvfølgelig skal revideres på et tidspunkt. De nye medier skal med, og det skal ske ved en udvidelse af afgiften, ikke ved en omfordeling.

Hvorfor vil I have en større bevilling til biblioteksafgiften? Er 158 mio. kr., som afgiften var på i år, ikke nok?

158 mio. kr. er mange penge, men der er jo mange tusinde mennesker, der får bib-

lioteksafgift. 158 mio. kr. er ikke nok, når mediet udvides til flere platforme. Til gengæld er biblioteksafgiften en af de letteste måder at drive kulturpolitik på.

Hvorfor?

Fordi du skal ikke ind og kvalitetsvurdere. Du skal ikke udvælge. Du skal ikke blive uvenner med nogen. Du markerer overfor dit civilsamfund, at du synes kunst og kultur er så væsentligt, at det skal have penge alene fordi det er her, fordi man synes, det skal ud til folket. Vi har en kulturminister, der synes kulturen skal være for alle, og jeg kan altså ikke se en bedre institution end biblioteket til det.

I mange mindre byer er biblioteket jo samlingsstedet. Det er gadekæret. Bibliotekerne er noget helt særligt, som man sagtens kan blive højtravende omkring. Viden og indsigt er jo fundamentet i et demokrati. Og hvad er viden og indsigt? Det er i hvert fald tilgængelighed af begge dele, omgivet af nogen som kan formidle det, sådan som biblioteket kan. Den er altså lige til højrebænet, vil jeg sige. Det er hverken moderne eller risikabelt. Det er en stensikker succes, som man ikke skal pille for meget ved.

Biblioteksafgiften var i år på lidt over 158 mio. kr. Den blev fordelt mellem 8541 personer, som har litterære værker stående på bibliotekerne. Beløbets størrelse afhænger af antal værker – ikke antal udlån. Biblioteksafgiften gives kun til skabere af litterære værker på dansk. EU-traktaten forbyder diskrimination på grundlag af nationalitet, men biblioteksafgiften er en kultur støtte, hvor sprogekriteriet er begrundet i hensynet til beskyttelse af dansk kultur. Biblioteksafgiften er omfattet af en politisk aftale, der udløber i 2010. Afgiften reguleres af *Lov om biblioteksafgift*, som senest blev ændret i 2002, og en bekendtgørelse fra 2007.

Læs mere: <http://www.bibliotekogmedier.dk/medieomraadet/biblioteksafgift-mv/>

Jeg er mere bekymret for vores ophavsret, for det handler ikke kun om løn. Det handler også om respekt og om ejendomsret, som er meget fundamentale værdier i vores samfund

Hvordan synes du, at biblioteket skal udvikle sig de kommende år?

Liv. Der skal meget mere liv og sjov. Andægtigheden og katedralstemningen kan man godt lægge hen på læsesalen. Men samtidig er det vigtigt at holde fast i danselsestempel-tankegangen. Det er en gave, hvis bibliotekerne tiltrækker folk, som har svært ved at se fidusen ved det her samfund, men biblioteket skal ikke udvikle sig til varmemønstre eller socialkontorer.

Hvad med nye medier på biblioteket?

Dengang mobiltelefonen kom frem, skulle vi alle sammen have en mening om den. I dag er det ligegyldigt, fordi vi alle sammen har én. Den indstilling kunne jeg godt tænke mig, at vi overførte til bibliotekerne. Ikke for at gå ind i en kulturfejde, men bibliotekerne behøver jo ikke trække wii's og playstation's frem i forreste række og blære sig med dem. Kan de ikke bare have det som en integreret del af deres tilbud, og tilsvarende med e-bøger og download? Fordi ting er nye, er de ikke nødvendigvis gode.

Omkring bogen som medie, så tror jeg, man gør mere skade end gavn, hvis man hopper for meget med på en ny bølge.

For eksempel har e-bogen været på vej i mere end 15 år, og selvfølgelig kommer den og selvfølgelig bliver den en utrolig stor succes, men det har ikke nødvendigvis noget at gøre med at bøgerne skal i kælderen. Der er brug for begge dele. Det skal ikke være et enten-eller, men et både-og. E-bogen er et nyt medie, og man kan forestille sig, at det udvider brugerne i stedet for at skifte dem ud. Sofus Clausens digte bliver man ved med at ville låne på bogform. Det ændrer sig ikke.

Hvordan har I det, som forfatterforening, med at digitale bøger og download vinder frem?

Jeg synes, det er en uinteressant position at sige, at man ikke vil have det. Der er ingen tvivl om, at når vi får en læser, som koster det rigtige, ser rigtig ud og har den rigtige funktionalitet, så sker der det samme som med netlydbog.dk, der gik fra at være et forkølet forsøgsprojekt til at være et mange 100.000 kroners downloadsucces-projekt. Når det kommer, så kommer det for fuld skrue.

Så I venter på den rette teknologi?

Ja, og det er da kun dejligt. Vi elsker at snakke om, at litteraturen er truet. Engang var det film, så blev det TV og så

blev det internettet osv. E-bogen er en form, et middel, en platform. Den erstatter jo ikke noget. Der er stadigvæk brug for dem, der laver indholdet, og det er jo os. Jeg kan godt forstå at boghandlere og forlag er bekymrede, men det bør ikke være vores problem. Som forfatter er det da bare om at være åben og tage imod. Generelt skal man være mere åben, end man har lyst til, når der sker noget nyt. Vi bliver også nødt til at skele til musikbranchen, som valgte en lidt for bange og angstfuld strategi, som har kostet dem helt utroligt meget.

Selvfølgelig skal vi have løn for vores arbejde, men hvordan den kommer, det skal vi prøve at lade være med at hænge os så fast i. Vi skal passe på, vi ikke bliver for ensidige og bare siger: "I må ikke tage vores ting", for så løber markedet forbi os. Det har musikbranchen vist os. Det kan godt være, at vi skal sige ja til gratis download i marts måned i markedsføringsøjemed, og at det kan blive misbrugt. Men man har jo altid kopieret litteratur. Jeg er mere bekymret for vores ophavsret, for det handler ikke kun om løn. Det handler også om respekt og om ejendomsret, som er meget fundamentale værdier i vores samfund.

Netlydbog.dk blev startet som et biblioteksprojekt, støttet af Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker. 1. april i år overgik netlydbog.dk til almindelig drift og drives i dag af Publizon A/S. Næsten alle folkebiblioteker er tilsluttet tjenesten. Det er gratis for brugeren at downloade bøger på netlydbog.dk, men bibliotekerne afregner et beløb pr. download med Publizon A/S, som igen afregner med de involverede forlag.

Læs mere: www.netlydbog.dk

Forslag for Finanslov i da

Kaspar D. Lindhardt

Ny digital distribution af ikke-kommercielt tv

Med det nye digitale sendenet kommer der måske nye platforme for borgerinddragelse og for en demokratisk debat af offentlige emner

Ikke-kommercielt tv har Danmark kendt siden starten af 1980'erne, og pt. sender ca. 150 stationer i mindre lokale områder fordelt over hele landet. Med det digitale sendenet skal stationerne sende i områder svarende til TV 2-regionerne, og nogle stationer får mulighed for at sende landsdækkende på kanalen.

Radio- og tv-nævnet har i august måned besluttet at tildele 220 ud af 303 ansøgere tilladelse til ikke-kommerciel tv-programvirksomhed på den fjerde kanal i MUX 1 i det nye digitale sendenet, heraf 15 tilladelser til landsdækkende udsendelse, se faktaboks. Tilladelserne er givet ud fra et princip om størst mulig alsidighed i sendefladen og vægt på stationernes egen produktion af programmer.

Traditionelt har de fleste stationer været drevet af ildsjæle i foreningsform. Med en grovkornet typologi kan man opdele dem i fire 'arketyper', som vi også vil finde på den nye fjerde kanal:

- Budskabs-tv: Stationer udsprunget af organisationer med et bestemt bud-

skab, de gerne vil formidle om livsstil eller religion

- Tv-værksted: Stationer omkring særlige grupper i samfundet, som bruger tv-produktion som udtryksform
- Forretnings-tv: Stationer, der forsøger at tjene penge på tv-produktion – reklamer er blevet forbudt, men sponsering er lovlig
- Reporter-tv: Stationer drevet af journalistisk engagement i lokal-/regionalområdet.

Med den nye digitale kanal kommer der en ny arketype til, der kan betegnes som 'Institutions-tv': Stationer med afsæt i sportsklubber, fagforbund, kommuner og uddannelsesinstitutioner, der ser tv-programmer som et nyt værktøj til kontakt med borgerne.

De landsdækkende udsendelser vil bl.a. indeholde programmer om emner med bred appel og programmer målrettet bestemte befolkningsgrupper, f.eks. om klima, til kvinder, til børnefamilier og til bestemte etniske grupper. De regionale udsendelser vil bl.a. indeholde program-

mer med lokalstof fra regionen og mere idébaserede programmer.

Radio- og tv-nævnet skal ikke agere smagsdommere, og stationernes konkrete redaktionelle valg og det konkrete indhold af programmerne er helt op til dem selv. Men derfor kan man jo godt være spændt på, hvilken samlet rolle, dette ændrede tv-udbud, vil spille i den demokratiske offentlighed. Kommer der flere stationer, der vil være platforme for borgerinddragelse, for en demokratisk offentlighed med debat af aktuelle emner? Det kræver stationer, der ikke er tilfredse med at være mikrofonholdere og/eller talerør for bestemte interesser, og det kræver stationer, der formår at få fat i deres seere.

Det bliver bestemt interessant at følge udviklingen – også som eksempel på borgerdrevet medieudvikling.

- Allerede nu kan man med en antenne opfange DR1, DR2, TV 2 og DR Update digitalt
- De sendes i den digitale multipleks (MUX), der hedder MUX 1, og som bruger komprimeringsformatet mpeg2
- Fra 1. november 2009 erstattes DR Update af den nye 4. kanal med tegnsprogstolkning, mere TV 2- regions-tv og både landsdækkende og regionalt ikke-kommercielt tv
- Fra 1. november 2009 åbnes også for flere MUX'er, som bruger komprimeringsformatet mpeg4
- Der vil man kunne se DRs nye kanaler, DR Update og Folketingskanalen og – mod betaling til Boxer – har man mulighed for at vælge en række andre – bl.a. udenlandske – kanaler

Jakob Nedergaard Mortensen

Fremtidens biblioteksbetjening af forskere

Hvad bliver bibliotekets rolle for forskeren i fremtiden? Har forskningsbiblioteket overhovedet en rolle? Dette er store spørgsmål, som professor Hans Siggaard Jensen forsøger at besvare i et omfattende analysearbejde for DEFF, Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek.

Professor Siggaard synes allerede nu at kunne slå én glædelig ting fast: Forskningsbibliotekerne har en rolle at spille i fremtidens forskningsmiljø. Ved et kig i det foreløbige udkast til en rapport, som forskeren netop har færdiggjort, tegner der sig endog en række mulige scenarier. Dem skal vi vende tilbage til.

Social netværksanalyse og workshops

Opgaven med at vurdere forskningsbibliotekernes fremtidige rolle er grebet utraditionelt an. Bag undersøgelsen står The Lime Guild, som Siggaard er medejer af. Her har man afdækket, hvor DEFFs kerneinteressenter, som er brugere af forskning, får deres viden fra – og hvad de bruger den til. Deltagerne har talt såvel universitetsrektorer og -dekaner, forskningsbiblioteksledere, IT- og udviklingschefer på forskningsbibliotekerne samt repræsentanter for DEFFs styregruppe og koordinationsudvalg. En sådan social netværksanalyse er foretaget ved at afdække interessenternes kommunikation og kontakt med omverdenen.

Ligeledes har den interaktive del af udrædningsarbejdet været tillagt afgørende betydning. Et mantra har været, at biblioteks- og forskningssektorens egne folk har skullet deltage aktivt i processen og komme med input. To workshops er i den forbindelse vigtige bidrag. Den første del af denne to-trins raket blev skudt til vejrs i august, hvor den første workshop fandt sted i Styrelsens lokaler. Arbejdstitlen for dagen var 'Value creation

and the Library of the Future' og havde deltagelse af en snæver kreds af DEFF-interessenter. Deltagerne fokuserede på visionsarbejde, værdiskabelse og interesseanalyser.

Fra vision til roadmap

Når The Lime Guild i samarbejde med DEFF-sekretariatet slår dørene op for den anden workshop den 5. oktober 2009, er dette netop overskriften. Sammen med Siggaards rapportudkast kommer resultaterne fra den første workshop til at danne baggrund for denne dag, hvor et omfattende antal invitationer er sendt ud til såvel forsknings- som bibliotekssektoren.

På workshoppen vil man forsøge at forberede et dynamisk roadmap, der forbinder det hidtidige visionsarbejde med mulige løsninger i forhold til fremtidens biblioteksbetjening af forskere. Igen er intentionen med dagen, at den fælles videnskabelsesproces skal dominere, og værditanken udfordres. Målet er at få skabt et fælles intellektuelt udgangspunkt, som kan danne basis for den støtte, der er nødvendig for at højne dansk forskning. Samtidig vil disse input blive anvendt til yderligere at præcisere og konkretisere Siggaards endelige bud på forskningsbibliotekets rolle for det fremtidige forskningsmiljø.

Hvorfor denne undersøgelse?

Det er en central problemstilling i forhold til udviklingen af bibliotekerne som infrastruktur for forskerne at sikre, at alle

forskere kan få adgang til publicerede forskningsresultater. Det mener Det Strategiske Forskningsråd, som har foreslået at igangsætte udredninger om og analyser af:

- Bibliotekers mulighed for betjening af forskere
- Behovet for midler til digitalisering af videnskabeligt materiale
- Behovet for koordinering og finansiering af registre og databaser.

Ligeledes har Danske Universiteter i 2008 fremlagt en række anbefalinger vedrørende biblioteksforhold med udgangspunkt i universiteternes behov for videnforsyning og videndeling. Det er den handske, som DEFF-sekretariatet nu har samlet op. Rapporten ventes at kunne inspirere Sekretariatets arbejde med en ny strategi for DEFF, som påbegyndes i dette efterår.

Som tidligere nævnt peger rapportudkastet på en række nye indsatsområder, hvor det blandt andet vil være naturligt at lade forskningsbibliotekets ekspertise råde; Innovation, E-læring og metaanalyse. Pladsen her er for trang til uddybning, men man kan læse mere på DEFFs hjemmeside. Den endelige rapport ventes at foreligge primo november 2009.

Jonna Holmgaard Larsen

Udvalg om Folkebibliotekerne i vidensamfundet går i dialog

Udvalget om Folkebibliotekernes rolle i vidensamfundet er i gang med at indhøste idéer til den endelige rapport, der skal ligge klar i starten af 2010. Udvalget har fået sin egen blog, der afholdes dialogmøder og seks arbejdsgrupper giver udvalget input.

Bibliotekogviden.dk

– blog om udvalgsarbejdet

I tilknytning til arbejdet i udvalget er der oprettet en blog som et forum for debat og inspiration i forbindelse med udvalgets arbejde.

Udvalgets medlemmer og andre hovedaktører skriver indlæg. Alle kan kom-

mentere indlæg såvel som andres kommentarer. Der er allerede trafik på siden, men der er plads til meget mere. Nye bidrag er derfor velkomne. Se bloggen på <http://bibliotekogviden.dk/>

Dialogmøder

Som en anden mulighed for at deltage i debatten om udvalgets arbejde er der arrangeret to dialogmøder med bibliotekernes medarbejdere. Jyllandsmødet har været afholdt den 10. september med oplæg bl.a. fra Henrik Føhns, programvært på DR's Harddisken. På mødet var der bl.a. fokus på bibliotekernes brugergrupper. Skal biblioteket appellere til alle brugergrupper? Og på bibliotekernes funkti-

oner. Hvordan vægtes roller som socialcenter, kulturcenter, videntcenter og informationscenter? – Giver modellen med den opdeling stadig mening? – Og skal det digitale bibliotek have en selvstændig dimension – eller være et aspekt ved de øvrige?

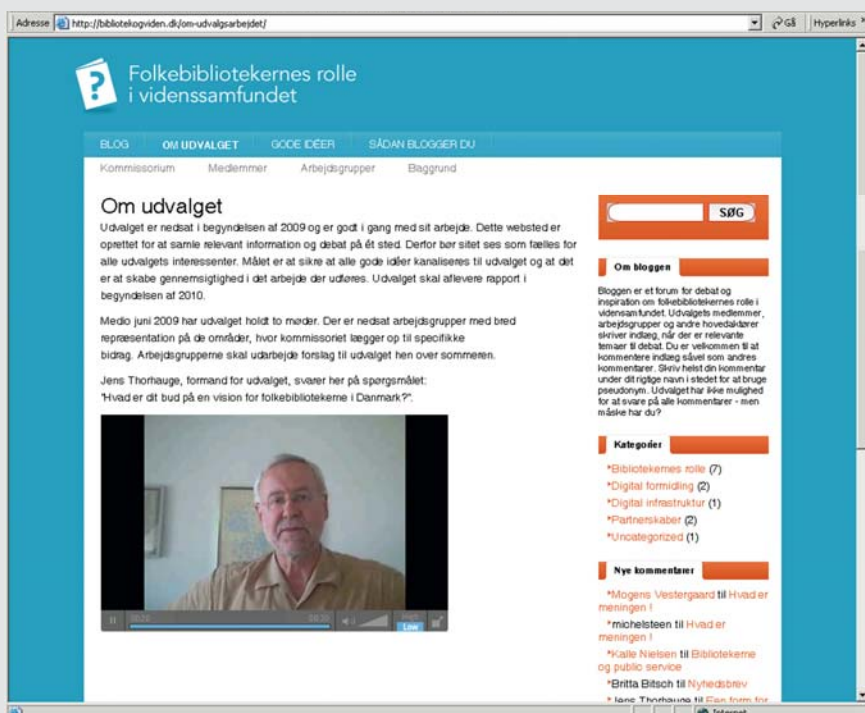
Udvalgsmøder og arbejdsgrupper

Udvalget holdt sit andet møde den 12. maj, hvor sammensætning og kommissorier for seks arbejdsgrupper blev besluttet. Grupperne behandler følgende emner:

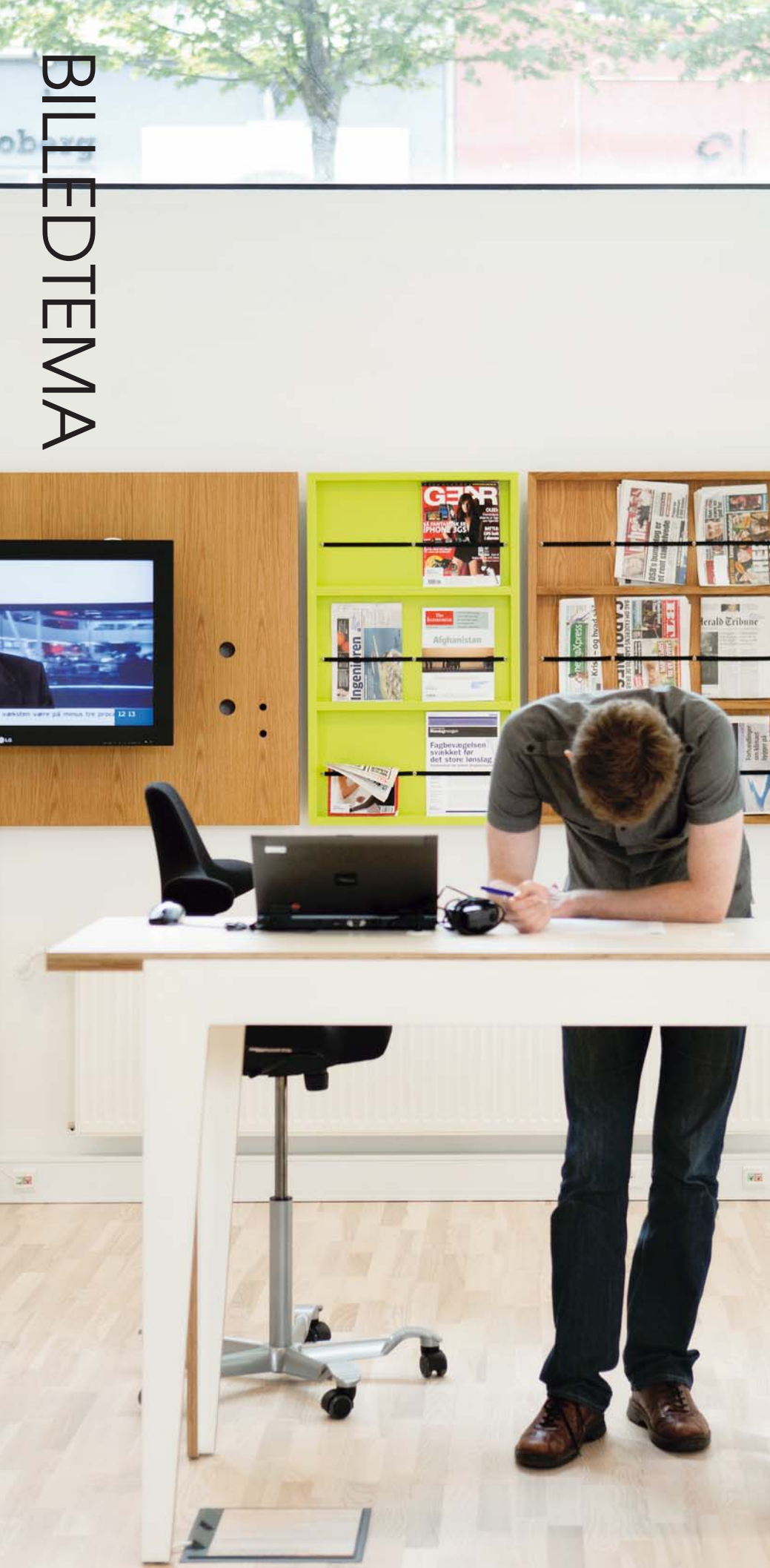
- Traditionelle ydelser – eksempelvis litteraturformidling
- Den digitale infrastruktur og samspillet med traditionelle ydelser
- Den digitale formidling af kulturarv og licensbelagte informationsressourcer
- Modeller for forskellige former for lærings- og inspirationsaktiviteter
- Nye partnerskaber
- Kompetenceudvikling af bibliotekets personale.

Alle arbejdsgrupper har arbejdet hen over sommeren og er klar til at videregive gruppens resultater på et seminar med udvalget den 5. oktober.

Udvalget har afholdt en workshop om forholdet mellem bibliotek og omverden, og en disposition for rapporten er fastlagt.

Blog om udvalgsarbejdet: <http://bibliotekogviden.dk>

TEMA

Biblioteket som demokratisk væksthus

Det danske samfund er grundlagt på en række værdier om f.eks. demokrati, frihed og ligebehandling. Kendskabet til dem er vigtige for at deltage i samfundets fællesskaber og processer, og der er et stort behov for at forstå de demokratiske værdier og spilleregler bedre, så vi kan omsætte dem i praksis og gøre dem konkrete i dagligdagen. Bibliotekerne spiller en helt særlig rolle som bærer af den demokratiske kultur. Her kan alle mødes på lige fod og neutral grund. Samtidig har stort set alle borgere tillid til biblioteket, og derfor er de velegnede som væksthuse for demokrati og medborgerskab, som begge er basale elementer i velfærdssamfundets sammenhængskraft.

I dette tema præsenterer vi en god håndfuld projekter, der alle har fået tilskud fra Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker under indsatsområdet "Biblioteket som demokratisk væksthus". Hensigten med dette indsatsområde er at iværksætte forsøg, der kan styrke det demokratiske velfærdssamfundets sammenhængskraft og det enkelte menneskes følelse af medborgerskab.

Anne Katrine Skibelund og Pernille Carneiro Juel, Roskilde Bibliotekerne

Det er dét, de voksne vil ha'

Med AgeForce har Roskilde Bibliotekerne gjort sig en række gode erfaringer med brugerrevet innovation i praksis. Ambitionen var fra start at skabe et demokratisk netværk for alle over 50. Og efter godt et års arbejde står det klart: Hvis biblioteket agerer åbent og fleksibelt, så vil målgruppen gerne både deltage og bidrage.

Ideen til AgeForce opstod i starten af 2008 blandt en gruppe bibliotekarer på Roskilde Bibliotekerne. Kort fortalt gik det ud på at udvikle et tilbud til den stærke generation af 50+'ere, som med en lidt slidt floskel kaldes "det grå guld". Grundidéen var, at mange 50+'ere, efterspørger viden, interessefællesskaber og sociale netværk – og hvem er mere oplagt til at levere det end biblioteket? Slutudviklingen af AgeForce er finansieret af Roskilde Bibliotekerne.

Hva' sku' det være?

Helt fra begyndelsen blev AgeForce defineret som et brugerrevet projekt. Hvis vi skulle udvikle et tilbud, der matchede 50+'ernes behov, var det afgørende at gå i dialog med målgruppen selv. AgeForce skulle være demokrati i praksis – ikke kun i teorien. Derfor blev startskuddet til AgeForce et møde, hvor Roskilde Bibliotekerne inviterede alle lokale 50+'ere til at svare frit på spørgsmålene: Kunne I tænke jer et netværk for 50+'ere? Og hvordan kan biblioteket i så fald støtte det?

Til mødet i efteråret 2008 kom over 100 borgere. Efterfølgende blev der afholdt tre velbesøgte workshops. Tilbage-

dingerne var positive, og der tegnede sig hurtigt en række generelle tendenser for, hvad de 'modne' borgere ønsker. De vil gerne have indflydelse og efterspørger fleksibilitet. De ønsker at bruge internettet til at netværke, når blot de har et sted at søge hjælp. De ønsker, at seriøsitet og sikkerhed er i højsædet. Og sidst – men ikke mindst – de har tillid til, at biblioteket kan levere varen.

Netop bibliotekets høje troværdighed har vist sig at være afgørende i forhold til at udvikle AgeForce. Mange voksne er skeptiske overfor de kommercielle sociale netværk som Facebook og vil gerne have sikkerhed for, at deres personlige oplysninger ikke bliver misbrugt.

På nettet og i virkeligheden

I starten af 2009 gik www.ageforce.dk i luften – en virtuel platform, hvor interesser og aktive fællesskaber står i centrum. Alle over 50 år kan oprette en profil og derigennem opbygge et personligt netværk. De kan oprette deres egen blog eller kommentere på andres. De kan desuden oprette en interessegruppe eller melde sig ind i en af de allerede eksisterende.

Opfindsomheden har indtil videre været stor, og der findes i dag 30 forskellige grupper om alt lige fra kunst, litteratur og teater til grupper for hundeejere, haveelskere og folk der arbejder med filthåndværk. En del grupper mødes jævnligt i den fysiske virkelighed for at hygge, udveksle erfaringer eller dyrke motion. Mange ser en fordel i – med AgeForce – at kunne mødes med andre udenfor fore-

ningsregi og formelle rammer. Alle medlemmer af AgeForce har mulighed for at bruge bibliotekets egne mødelokaler inden for åbningstiden.

Roskilde Bibliotekerne står for den daglige drift af AgeForce.dk. Men derudover er bibliotekets rolle først og fremmest at stille ideer til rådighed – ikke selv at udføre dem. I tråd med projektets oprindelige idé, fortsætter AgeForce med at være brugerstyret. Medlemmerne kan bruge netværket, som de vil – inden for anstændighedens grænser, naturligvis.

Et demokratisk væksthus

Målet med AgeForce er at blive et demokratisk væksthus for 50+'ere i hele landet. I skrivende stund har knapt 450 borgere meldt sig ind, og hver uge kommer gennemsnitlig 10 nye medlemmer til. Fordeelingen mellem kønnene er 2/3 kvindelige medlemmer og 1/3 mandlige. Cirka 1/3 er bosat i Roskilde, mens resten kommer fra andre dele af landet, f.eks. Århus, Sønderjylland, Fyn og København.

Alt tyder på, at projektet har ramt en åre i tiden og at idéen om brugerstyring, åbenhed og fleksibilitet er kommet for at blive – det er det, de voksne vil ha'!

Læs mere på www.ageforce.dk eller kontakt AgeForce på udvikling@roskilde.dk.

Iben Østerbye, Herning Bibliotekerne

I Midt'en af demokratiet

Rammen er sat. Et helt nyt lokalbibliotek slog dørene op den 17. August 2009. Dørene til et lokalbibliotek placeret i et nybygget og nyindviet Mediehus i bymidten af Herning. Profilen er klar. Biblioteket med fokus på nyhed, refleksion og debat. En debat med udgangspunkt i aktualitet, holdninger og engagement skabt i et samspil mellem to fagområder, nemlig Mediehuset Herning Folkeblad og Herning Bibliotekerne.

Borgernes Herning

Herning Bibliotekerne har tidligere gjort erfaringer med styrkelse af det lokale demokrati gennem projektet "Borgernes Herning". Med etablering af nyt lokalbibliotek i nyt Mediehus med bl.a. *Herning Folkeblad*, hvor hovedhjørnestenen i begge virksomheder er nyhedsformidling, har vi valgt at tage tråden op fra det tidligere projekt med henblik på at styrke og kvalificere den lokale debatkultur, så borgerne engageres og tager stilling til udviklingen i samfundet omkring dem. Det er i mødet mellem mennesker og ved styrkelsen af den individuelle refleksion

og stillingtagen til samfundets udvikling, at vi styrker den enkeltes aktive medborgerskab. Det sker med afsæt i en af grundstenene i bibliotekernes virksomhed – nemlig aktualitet.

Nyhedsformidling med perspektiver

Biblioteket i Midtbyen er indrettet uden reoler fyldt med bøger. Nyheder og baggrundsstof præsenteres på skærme i tre rammer med overskrifterne den globale, den nationale/lokale og den redigerede virkelighed. To nyhedsformidlere, med henholdsvis samfundsvidenskabelig og humanistisk baggrund suppleret med en bibliotekar, har til opgave at lave dybdegående research i nyhedsverdenen. Nyhedsformidlerne skal følge med i nyhedsstrømmen og tage aktuelle og interessante emner op til debat. Udfordringen er at sørge for, at formidlingen af nyhederne bliver perspektiverende og sætter spørgsmålstegn ved, hvad det er, der sker. På den måde får brugerne af biblioteket andre vinkler at tænke over, end de ellers får fra de gængse medier. Brugerne skal reflektere over nyhederne, så de kan

se, at verden ikke altid er så enkel og lige-til. Der er ofte to eller flere sider af den samme sag, men det er sjældent, at vi ser mere end en.

Ved fem borde er der mulighed for at reflektere alene eller sammen to og to, og der er lagt op til større dialog på tværs ved samtalebordet i midten af rummet. Alle møbler er mobile, så rummet hurtigt kan ændres til et debatforum for 50 personer.

Fagligheder krydses

I tæt samarbejde med de journalistiske medarbejdere på *Herning Folkeblad* er vi i gang med at udvikle nye formidlingsformer om den demokratiske debat i det fysiske rum. Journalister og redaktører inddrages direkte i debatoplæg, hvor vi bl.a. går bag om forsiden på dagens avis og drøfter nyhedernes valg og indhold. Lokale politikere indbydes til rundbordsamtale om kontroversielle emner, og der etableres videokonference med eksperter langt fra Herning. Rammen er ny, idéerne bobler, og nu skal de afprøves. Der er lagt op til debat, og ordet er frit!

Ane Righolt og Karin Lund, Aalborg Bibliotekerne

Modeludvikling med nærdemokrati

Bibliotekerne spiller en helt særlig rolle som bærere af den demokratiske kultur. Men oftest har vores opgave været at stille informationer til rådighed, altså den passive formidlerrolle. Med projektet "Modeludvikling af bibliotekets arbejde med nærdemokrati" har vi på Aalborg Bibliotekerne ønsket at udfordre os selv til at have øget fokus på, at vi skal arbejde som understøttere af og facilitatorer i den lokale demokratiske proces og at styrke bibliotekerne som demokratiske væksthuse - og alt dette på en mere offensiv og dialogorienteret facon.

En anderledes måde at arbejde på

Projektet har organisatorisk været forankret i vores lokalbiblioteker, en anderledes måde at arbejde på, fordi vi normalt forankrer vores projekter centralt. Projektgruppen har valgt til start at afprøve samarbejder i det små og have fokus på forskellige delprojekter, og disse har så efterhånden i projektperioden dannet basis for udvidede samarbejdsrelationer og en håndgribelig model for arbejdet med nærdemokrati. En model der forhåbentlig kan bruges af andre biblioteker.

Aktiviteter i dagligdagen

Arbejdet i projektet har spændt vidt indenfor det overordnede mål at optimere, udvide og systematisere bibliotekets rolle som rammeskabere og initiativtagere. De daglige aktiviteter har omfattet

- initiativtagning til etablering af lokalt samråd
- velkomstarrangement på lokalbibliotek for nye borgere i samarbejde med lokale virksomheder og foreninger

- undervisning af unge i de færdigheder, der er nødvendige for at deltage i den demokratiske proces (demokrativærktøjskasse for 1. G'ere i et samarbejde mellem gymnasiebibliotekar, lokal politiker og gymnasielærer)
- indledende samarbejde med integrationsråd og sprogcaféer om undervisningsforløb.

Projektets tema har desuden været understøttet af diverse arrangementer i projektperioden.

Fokus i aktiviteterne har ligget på tæt dialog med borgerne, understøttelse af den enkelte borgers følelse af medborgerskab, samarbejde med lokale aktører, biblioteket som 'fælled' og demokratisk væksthuse samt bibliotekspersonalet som opsøgende og skabere af sammenhæng og dialog.

Model for ekstraordinære aktiviteter

Modellen blev udviklet til og afprøvet ved Europa-Parlamentsvalget i 2009.

Den er baseret på samarbejde med kommunen om bl.a. brevstemning på bibliotekerne, intime café møder om politiske emner (markedsført via sms). Café møderne blev før og efter afholdelse spejlet i hjemmeside, storskærme og web-nyhedsbreve (tekst, billeder og podcasts). Indhold på hjemmeside og storskærme har været vinklet mod hverdagsaspekter og udsagn fra borgerne om disse.

Fokus i modellen er en blanding af det nære og det digitale, 'erkendelsesformidling' frem for materialeformidling og høj relevans for borgeren.

Modellen bliver genbrugt og udbygget til Kommunalvalg 2009.

Patchwork og afsmittende effekt

Projektet har været en udfordring på mange måder, især de mange eksterne relationer har taget tid at etablere, og har ikke været stringente fra starten. Men der er i høj grad skabt grobund for nye og øgede samarbejder både lokalt og kommunalt. Biblioteket har markeret sig som en aktiv medspiller og fået mange positive tilkendegivelser om fortsættelse af lignende aktiviteter.

Arbejdet med nærdemokrati på en så koncentreret måde har været en øjenåbner for os. Selv om vi altid har haft fokus på vores demokratiske rolle, har bibliotekspersonalets nye roller og aktiviteter i projektet smittet af på og beriget de øvrige aktiviteter, vi arbejder med. Vi har derfor i projektperioden jongleret med mange lapper af nye og allerede planlagte tiltag, der tilsammen har dannet et fint patchwork.

Projektet har været i god sammenhæng med og givet inspiration til vores store digitale projekt netting.dk, arbejdet med medborgercenter Trekanten i et udsat boligområde, nyindretning af hovedbiblioteket, hvor flere inspirationsrum har demokratiske elementer samt nyindretning af et lokalbibliotek med profilen 'den aktive borger'.

Projektet afsluttes med en konference den 3. november 2009. Projektets erfaringer og model præsenteres herefter i en 'køgebog'.

Kirstine Jakobsen, Århus Kommunes Biblioteker

Mindspot – Make it your Library

Et ungdomsprojekt med demokrati på dagsordenen

Med YOUNg ønskede Århus Kommunes Biblioteker, Hovedbiblioteket at gøre biblioteket til en interessant medspiller i de unges liv. Vi arbejdede på at gøre biblioteket til et talerør for de unge og deres kultur. Fra projektets start var brugerinddragelse et vilkår, som vi skabte ved at føre en samtale med de unge. Det blev gjort på forskellige måder: ved aktiviteter, iagttagelser, dialoger og workshops. Denne indgangsvinkel har været brugt for at bringe demokrati i fokus og få de unge til at skabe deres bibliotek under sloganet "Make it your Library."

Mindspot-universet

Mindspot er ikke et sted – Mindspot er et univers – som møder de unge, hvor de færdes (i skolen, i byrummet, på nettet, på biblioteket). Det er et univers, hvor de unge kan tage hele pakken eller dele af universet. Det er ikke biblioteket, der er i centrum, men målgruppen – de unge og deres liv.

Det har været vigtigt at tage udgangspunkt i målgruppen og bygge Mindspots tilbud op efter de unges behov og gøre dem til en del af processen. Ved arrangementerne er det f.eks. vigtigt, at de unge er aktive og medskabende. Et godt eksempel er årets Pre-spot 09 (koncert som lægger op til Spotfestivalen). Unge bands sender musik ind til en jury i håb om at komme til at spille til koncerten. Via Mindspotternes netværk har Mindspot fået kontakt til en ung konferencier og en ung fotograf, som hjælper med at afvikle arrangementet. De unges relationer sættes i spil, da det i høj grad er deres

venner og bekendtskaber, der møder op på selve aftenen som publikum. Hermed bruges netværk og de unges kommunikationsværktøjer til at skabe PR og opmærksomhed omkring arrangementet. Denne måde at arbejde på er med til at synliggøre bibliotekets demokratiske ansigt.

Demokrati i praksis

I projektet er der arbejdet med en ny tilgang i udviklingen af Mindspot-universet. Projektidéen til YOUNg blev udviklet ved netværksmøder med ungdomsklubber, ungdomsorganisationer, skoler, unge og kunstnere. Det har været tankegangen at få så mange input som muligt fra ungdomsmiljøet og ud fra disse at skabe en platform, som de unge har været med til at udforme.

Ansættelsen af Mindspotterne har været en måde at få direkte og konkret input til arrangementer, mindspotrummet, placeringer i byen med spotmobilen mm. Denne kontinuerlige dialog har været uundværlig og har været en måde at involvere de unge på.

En anden måde, hvor den demokratiske proces i høj grad har været afgørende, er tilblivelsen af bøgerne *Projektguiden - En håndbog for unge projektmagere* og portrætbogen *Aftryk - Unge i Århus*. I skabelsen af *Aftryk* har to mindspottere samt en frivillig redaktion på otte fået oplægget: "Lav en bog om unge i Århus". I skabelsesprocessen har de unge selv sat rammerne for indhold, fundet portrætpersoner, lavet grafik, foto og styret processen fra idé til bog. Derudover har bogen givet en stemme til 27 portrætpersoner, som

skildrer diversiteten i ungdommen i Århus. I denne proces har det demokratiske valg været direkte i de unges hænder.

Ungdommen i fokus

Igennem de sidste 2 1/2 år har Mindspot afholdt 30 arrangementer, kampagner og events samt været ude med Spotmobilen 28 gange i sommeren 2008 og 2009. Dette har primært været på de unges præmisser. Arrangementerne har som nævnt været lavet i samarbejde med unge, og Spotmobilen har været ude på pladser og festivaler i byen, hvor de unge færdes.

Mindspot har også et fysisk område på biblioteket, det er udviklet i samarbejde med mindspotterne og andre unge. Det har været vigtigt i området, at de unge har kunnet sætte sit aftryk, og at der er plads til at være ung. Dette har betydet, at vi i øjeblikket arbejder videre med nye tiltag, hvor unge er i centrum. Det ene tilbud er videreførelsen af *Månedens spot*, hvor Mindspot tager billeder og skriver en artikel om unge up-coming bands, *Spot on*, hvor Mindspot lægger gulv til et arrangement, som de unge arrangerer i samarbejde samt *art SPOT*, der giver mulighed for at formidle unges kunst i Mindspot-området og på mindspot.dk.

Læs mere på Bibliotekets website: www.aakb.dk/mindspot
De unges website: www.mindspot.dk

Refleksionsrapport: *Mindspot – Make it your library*: www.aakb.dk/mindspot
Film: *Mindspot – the Movie. The Library as a Universe*: www.aakb.dk/mindspot

BILLEDTEMA

FORTRYLLEREN
FIRENZE
SALMAN RUSHDIE

SALMAN RUSHDIE
SALMAN RUSHDIE
SALMAN RUSHDIE
SALMAN RUSHDIE
SALMAN RUSHDIE
SALMAN RUSHDIE

MARI Jungstedt
DEN
DANDY

MARI Jungstedt
MARI Jungstedt
MARI Jungstedt
MARI Jungstedt
MARI Jungstedt
MARI Jungstedt

ROBERT GODDARD
DANSKEREN

ROBERT GODDARD
ROBERT GODDARD
ROBERT GODDARD
ROBERT GODDARD
ROBERT GODDARD
ROBERT GODDARD

Den 9de Arde
CANDACE
BUSHNELL

CANDACE
BUSHNELL
CANDACE
BUSHNELL
CANDACE
BUSHNELL

ROBERT GODDARD
DANSKEREN

ROBERT GODDARD
ROBERT GODDARD
ROBERT GODDARD
ROBERT GODDARD

FORTRYLLEREN
FIRENZE
SALMAN RUSHDIE

SALMAN RUSHDIE
SALMAN RUSHDIE
SALMAN RUSHDIE

JOHN HART
DE SØSKE BØRN

JOHN HART
JOHN HART
JOHN HART
JOHN HART
JOHN HART

MORTEN HESSELBÆK
NATTEN
ER LIGE
BEGYNDT

MORTEN HESSELBÆK
MORTEN HESSELBÆK
MORTEN HESSELBÆK
MORTEN HESSELBÆK

JOHN HART
DE SØSKE BØRN

JOHN HART
JOHN HART
JOHN HART
JOHN HART

Anna Christine Rasch

BIBLIOTEKSLEDERMØDE 2009:

Nye forventninger – fælles udfordringer

Biblioteket er en platform for formidling, interaktion, eksponering, uddannelse og oplysning. Det bygger bro mellem viden, kompetencer, teknologi, individ, samfund og kultur i mødet mellem erfaring, nutid, fremtid, individ, fællesskab og medborgerskab.

På den ene side opleves biblioteket som en overflod af muligheder og nye tilbud, og på den anden side er det fortsat bogen, som er bibliotekets brand. Det rejser spørgsmålet om, hvordan biblioteket prioriterer mellem de mange nye opgaver, og hvordan ledelsen etablerer en klar biblioteksprofil.

Vi har i dag en dansk biblioteksmodel i verdensklasse, og der er allerede givet mange kvalificerede bud på hvorfor, og hvad det er, der gør biblioteket så unikt. Men hvad kommer de helt nye og uforudsigelige sociale, som politiske og økonomiske strukturer til at betyde for biblioteket og bibliotekets unikke markedsposition?

Den røde tråd i årets biblioteksledermøde ligger i drøftelsen af hvad det er, der gør biblioteket unikt, og ikke mindst de fælles udfordringer, der ligger foran den samlede danske bibliotekssektor i en mere end nogensinde uforudsigelig fremtid.

Ledermødet står i forandringernes tegn. Sidste år blev vi fra både oplægsholdere og deltagere opfordret til at udvikle mødeform og indhold og styrke inddragelsen af konferencens deltagere. Det ligger i tiden, at den gode gamle, erfaringsbaserede opskrift ikke længere er 'nok'. Vi har derfor besluttet at inddrage deltagerne mere aktivt i mødet. Vi rykker debatten et skridt nærmere drøftelsen af 'biblioteksidentiteten' og det rum af betydning, der er knyttet til den enkeltes oplevelse,

involvering, forventning, behov, ønske og nærvær. Det gælder ikke alene brugerens univers, men også konferencens deltagere. Vi inddrager derfor deltagerne i drøftelserne af bibliotekets identitet og det, der giver biblioteket – uanset om det er folkebiblioteket, fag- eller forskningsbiblioteket – dets unikke markedsposition lokalt, nationalt som globalt. I dag og i fremtiden.

Program

Konferencens første oplæg har fokus på deltagerens beretning om det forløbne år. Vi giver ordet til de fremmødte biblioteksledere, som bliver udfordret til helt konkret at sætte ord på årets vigtigste bevidenhed. Herefter kommer kulturministeren med sine udmeldinger om bibliotekernes rolle i det kulturpolitiske program.

Konferencens biblioteksstrategiske akse drejer om de to store udvalgsarbejder, der gennemføres i år; *Fremtidens biblioteksbetjening af forskere* og *Udvalget for folkebibliotekerne i vidensamfundet*.

Professor Hans Siggaard Jensen, DPU, Aarhus Universitet, præsenterer konklusionerne fra undersøgelsen vedrørende fremtidens biblioteksbetjening af forskere og deltager i en paneldiskussion om de fælles udfordringer for den samlede bibliotekssektor.

Direktør Jens Thorhauge, Bibliotek og Medier, præsenterer de foreløbige konklusioner fra udvalgsarbejdet vedrørende folkebibliotekerne og kommer med et bud på strategiske pejlemærker for biblioteket i vidensamfundet.

Koncernchef Lisbeth Knudsen, Berlingske Media, fortæller om sine erfaringer med forandringsledelse, og professor ved CBS, Flemming Poulfelt, afrunder det ledelsesstrategiske spor med et bud på,

hvordan biblioteket fastholder sin unikke markedsposition gennem organisatorisk nytænkning og ledelsesmæssig fornyelse.

Temamøder

Programmet byder desuden på seks spændende temamøder. Der vil i år være øget fokus på dialog, mens den indholdsmæssige ramme vil tage udgangspunkt i overordnede strategiske problemstillinger og fælles indsatsområder for den samlede bibliotekssektor. Navne på oplægsholdere mv. vil blive opdateret løbende på mødets konferencensite. Temamøderne er følgende:

Gennemslagskraft på nettet - bibliotekernes digitale tjenester

Bibliotekerne er på internettet med institutions hjemmesider, portaler, netbiblioteker, søgetjenester, Facebook mv. Hvordan når bibliotekerne brugerne på internettet? Skal bibliotekerne lave universer og fagportaler eller primært være til stede på brugernes fortrukne platforme? Hvordan kan bibliotekerne fortsat være et interessant tilbud i et nyt medieunivers? Og hvordan skal samarbejdet mellem bibliotekerne være på det digitale område? Kan vi give et bud i strategien for netbibliotekerne og i innovativ brug af sociale medier?

Bibliotekerne i attraktive partnerskaber

Bibliotekernes ønske om at nå nye brugergrupper og at tilbyde nye services realiseres i stigende omfang gennem partnerskaber f.eks. markedsføring, udvikling, formidlingsfællesskaber (bog- og mediebranchen). Det kan være nye og stærkere partnerskaber med kendte og nært beslægtede partnere som skolebibliotekerne og oplysningsforbundene og pege på muligheder i mere utraditionelle

samarbejder. Relevante partnerskaber kan etableres med udgangspunkt i livsforløb – fra sundhedsplejersken (Bogstart) over skoler, foreninger, arbejdspladser, fagforeninger og andre organisationer til plejehjemmet. Hvordan skaber det enkelte bibliotek en systematisk tilgang til partnerskaber, og hvordan skaber man forpligtende partnerskaber med fælles målsætninger?

Integreret søgning - bibliotekernes Google?

Bibliotekernes traditionelle eksponering af materialer gennem bibliotekskatalogen udfordres både af nye brugerforventninger og af behovet for en samlet præsentation af digitale og fysiske ressourcer. Både folke- og forskningsbiblioteker arbejder på at etablere løsninger til integreret søgning såsom Summa, Primo og Ting. Hvordan løser disse systemer den dobbelte udfordring med at møde brugernes forventninger og samtidig give en samlet præsentation af bibliotekernes materialer? Hvad er de væsentligste udfordringer for disse systemer, og hvordan er samspillet med bibliotekskatalogen?

Bibliotekets bidrag til læring og dannelse

Lær mere programmer, e-læring, informationskompetence og undervisning i sociale teknologier er blandt bibliotekernes tilbud om læring og dannelse. Både forsknings- og folkebiblioteker etablerer selvstændige læringstilbud samtidig med, at de samarbejder med oplysningsforbund og uddannelsesinstitutioner om at etablere læringstilbud. De forskellige læringstilbud anvender varierende metoder og indhenter forskellige erfaringer. Hvad kan bibliotekerne lære af hinanden, og hvad er bibliotekets særlige kompetence i forbindelse med læringstilbud?

På brugernes præmisser

Biblioteket har mistet sit monopol på information og er dermed henvist til at levere service på brugernes præmisser. Brugernes forventninger formes af andre services på internettet, og biblioteket skal i stadig stigende grad levere service i konkurrence med andre services. Brugerdriven innovation, antropologiske studier og web 2.0 fremhæves som vigtige elementer, når bibliotekerne skal udvikle relevante, konkurrencedygtige services. Hvad er de praktiske erfaringer med brugerinddragelse? Hvordan kan biblioteket gribe det an - og virker det?

Strategisk markedsføring af det ny bibliotek

De danske biblioteker er dygtige til at udvikle nye og attraktive ydelser for brugerne. Adskillige undersøgelser viser dog paradoksalt nok, at mange borgere og brugere aldrig har hørt om disse nye ydelser. Bibliotek og Medier har det seneste år arbejdet på et markedsføringsprojekt i for søget på at organisere en samlet og national indsats for at brande "det ny bibliotek". Hvordan tilrettelægges en markedsføringspraksis, der indgår som en integreret del af bibliotekets strategi?

Konferencesite

På www.bibliotekogmedier.dk/genvej/ledermoede2009 finder du oplysninger om program, deltagere, tilmelding mv. Du har også mulighed for at komme med en idé eller en kommentar til de enkelte oplæg eller temamøder.

Hvem kan deltage?

For at øge dialogen og give plads til flere deltagere vil alle biblioteker i år kunne tilmelde en ekstra deltager til konferencens første dag den 23. november.

BIBLIOTEKSLEDERMØDE 2009

Årets Biblioteksleder-
møde afholdes
mandag
den 23. november
til tirsdag
den 24. november 2009

Konferencen afholdes
på Hotel Nyborg Strand

Invitationer er udsendt
medio september

Læs mere på
[bibliotekogmedier.dk/
genvej/ledermoede](http://bibliotekogmedier.dk/genvej/ledermoede)

BIBLIOTEKSLEDERMØDE 09

ENQUETE BLANDT DELTAGERE I BIBLIOTEKSLEDERMØDET:

Hvad er årets vigtigste begivenhed?

Birgitte Karmann Roslev, bibliotekschef, Svendborg Bibliotek:

Værdisætning af bibliotekerne som en del af markedsføringsstrategien er interessant. De mange elementer, som statistikkerne ikke kan vise i dag. Kulturbegivenheder, borgerdialogen, det opsøgende arbejde i forhold til brugere og ikke-brugere, arrangementer. Bibliotekernes deltagelse i lokale og landsdækkende fora. Også værdien af dialogen med bru-

gerne i den konkrete formidlingssituation. En kvalificering og udvikling af brugerundersøgelser.

Bibliotekerne i vidensamfundet: Dialog og strategi for udvikling af bibliotekernes rolle i vidensamfundet med fokus på brugerne.

Partnerskaber, private og offentlige. Hvor langt kan vi gå med de private partner-

skaber? Sponsorere og udliciteringer. Kan vi skabe større kvalitet for borgerne? Hvilke nye offentlige partnerskaber skal vi satse på?

Tilgængelighed. Folkebibliotekernes åbningstider er stærkt reducerede på landsplan. De eksisterende biblioteker skal åbnes yderligere for borgerne, også i fysisk forstand. Husene står der.

Per Steen Hansen, bibliotekschef, VIA University College:

DEFF revitaliseret: En ny styregruppe for DEFF er udnævnt. Det er især positivt, at der i den forbindelse er udnævnt en ny formand. Det signalerer ønske om fornyelse.

Den bibliometriske forskningsindikator er på plads. Det har, for de involverede biblioteker, været et meget stort og krævende stykke arbejde at kunne levere

den nødvendige infrastruktur for den bibliometriske forskningsindikator.

Databrønd i udbud: Et af de allervigtigste projekter for forskningsbibliotekerne er at skabe den nødvendige infrastruktur for integreret søgning. DEFF-sekretariatet har nu indgået kontrakt med Rambøll Management, som skal stå for udbudsforretningen af databrønden for e-artik-

ler og e-bøger. Dermed er projektet omsider gået ind i sin sidste fase.

Folkebibliotekernes rolle i vidensamfundet: Der bør fokuseres på sammenhæng og fælles løsninger mellem folke- og forskningsbibliotekerne, som kan frigive ressourcer til nye indsatsområder og gøre bibliotekerne til centrale medspillere i vidensamfundet og på kulturområdet.

Ditte Jessing, overbibliotekar, Kunstakademiets Arkitektskoles Bibliotek:

Der er kommet et nyt revitaliseret DEFF – og det er der behov for. Der har været stilstand og for lidt udvikling og nytænkning i de sidste år. Direktør for Competencehouse A/S, Mai Buch, er ny formand og har lagt en ny linje – dette sammenholdt med det internationale DEFF-review - tegner godt med vægt på bl.a. fokusskifte fra biblioteks- til bruger-

perspektiv, tættere integration mellem forskning og uddannelse samt overordnet strategiperspektiv i styregruppen.

Men der er ikke bare én begivenhed, som er vigtig: Universitetsbibliotekerne anbefaler selv et øget samarbejde og konsolidering på kerneområder, og det er vigtigt, at der er fælles udvikling på vej. Her er det driftsfællesskab om bibliotekssy-

stemmer, 'integrated search', fælles databrønd, forskningsregistrering og institutionelle repositorier. Vi kan ikke følge med de mange udbydere på nettet, hvis ikke der sker en satsning fælles og på tværs. Der er også sat fokus på bibliotekaruddannelsen med Syddansk Universitet som ny aktør på banen – og det er afgørende for faget!

Mogens Vestergaard, bibliotekschef, Roskilde Bibliotekerne og formand for Bibliotekschefforeningen:

Den vigtigste begivenhed for bibliotekerne i 2009 er nedsættelsen af udvalget vedrørende folkebibliotekernes rolle i vidensamfundet. Når jeg vil pege på netop det, skyldes det, at der her er en chance for at skabe overblik og sætte prioriteringer og dermed skabe retning og give grundlag for handlinger.

Jeg forventer, at udvalgets rapport især

vil tydeliggøre og udfolde to vigtige temaer (blandt mange andre): udviklingen på det digitale område samt partnerskaber. Begge er i høj grad med til at flytte vægten i biblioteksarbejdet fra transaktioner til relationer - dvs. en skærpelse af fokus på brugerne og på bibliotekets sammenhæng med verden omkring det. Betingelserne for at udvalgets arbejde

fører til ændringer umiddelbart er ikke gode. Der må ikke rokkes ved opgavefordelingen mellem stat og kommuner, og ministeren forventer, at de forslag der fremsættes, ikke er udgiftskrævende. Jeg tror ikke desto mindre, at resultaterne kan bruges fremadrettet som løftestang for bibliotekerne.

Forventninger til ledermødet?

Birgitte Karmann Roslev, bibliotekschef, Svendborg Bibliotek:

Jeg glæder mig altid til at møde kollegaer fra hele landet. Til at høre, analysere og debattere årsberetningen. Denne opsum-

mering af projekter og resultater samt visioner og intentioner fra styrelsen er altid interessant.

Kulturministerens tale er også en af de gode forventninger.

Per Steen Hansen, bibliotekschef, VIA University College:

Bibliotekssektoren danner rammen for mange forskellige konferencer og mødefora. Jeg har det privilegium at kunne deltage i nogle af dem. I år har jeg med stor fornøjelse deltaget i bl.a. Danmarks Forskningsbiblioteksforenings årsmøde og som gæst på årsmødet i Biblioteks-

chefforeningen for Folkebiblioteker. Biblioteksleder-mødet bygger imidlertid bro mellem sektorerne. Her kan vi på ledelsesniveau mødes på tværs af folkebiblioteker, fagbiblioteker, universitetsbiblioteker og uddannelsesbiblioteker. Derfor forventer jeg, at ledermødet vil være et

rum for faglig sparring, udfordre med inspirerende og nytænkende oplæg, opdatere på tendenserne i den samlede sektor, inddrage internationale bibliotekssynsvinkler, give mulighed for at møde nye kolleger og etablere nye netværk samt hyggeligt socialt samvær.

Ditte Jessing, overbibliotekar, Kunstakademiets Arkitektskoles Bibliotek:

Beretningen til årsmødet giver et godt overblik og en tilstandsrapport for begge sektorer – og en retning for, hvordan styrelsen prioriterer. Kulturministerens tale ser jeg altid frem til – og hun må gerne selv være til stede. Men overraskelser fra den kant forventer jeg ikke. Forskningsbibliotekerne repræsenterer tre minister-

områder – og det kunne være godt også at få undervisnings- og videnskabsministeren på besøg – bare en gang imellem. De faglige oplæg giver for det meste ny relevant inspiration – temamøderne synes jeg giver for lidt.

Jeg bruger ledermødet til at netværke med kolleger fra fag- og forskningsbiblio-

oteker og – ikke mindst få snakket med ledere fra folkebibliotekerne, som jeg ikke møder så ofte til konferencer og møder. Hele styrelsen er også til stede, og jeg plejer at få vendt mange spørgsmål, som jeg er optaget af lige nu.

Mogens Vestergaard, bibliotekschef, Roskilde Bibliotekerne og formand for Bibliotekschefforeningen:

Leder-mødet er den årligt tilbagevendende begivenhed, hvor Staten gennem Styrelsen meddeler sine inderste tanker om tendenser og strategi for biblioteksudviklingen. Samtidig er det et mødested, hvor alle sektorer er repræsenteret. Vægten har ligget meget på udviklingstendenser inden for de enkelte sektorer og ikke så meget på fælles problemstillinger og samarbejde på tværs.

Mine forventninger til mødet i år er, at det i høj grad vil vægte det sammenhængende, samarbejdende biblioteksvæsen. Mange problemer er fælles. Det gælder f.eks. kompetenceudvikling, det gælder hele det digitale område, og det gælder brugerfokus. Der er store forskelle på de enkelte bibliotekers organisatoriske og økonomiske forhold, om de er kommunale dele af universiteter, tilhørende sel-

vejende institutioner osv. Der er også store forskelle på, hvem den eller de primære målgrupper er. Men jeg håber, at biblioteksleder-mødet kan være med til at bygge bro over disse forskelle til gavn for en udvikling præget af samarbejde og fællesskab, sådan som *Lov om biblioteksvirksomhed* dybest set forventer.

Birgitte Fredsby, B&U, DR

DR Ramasjang sender Live-tv fra Aalborg Bibliotekerne

Den 1. november 2009 kan børn og deres forældre for første gang zappe over på DRs nye børnekanal – DR Ramasjang. Børnekanalens største flagskib er et halv times tv-program, der sender live fra Aalborg børnebibliotek alle hverdage

Netop nu er folkene bag DR Ramasjang i fuld gang med at få de sidste detaljer på plads, inden den nye børnekanal går i luften om fire uger. Børn fra 3-10 år og deres forældre kan se frem til at få endnu mere plads hos DR og på nye måder samles om børne-tv i høj kvalitet fra kl. 6 til kl. 20.30 hver dag, året igennem.

Sammen kan vi udvide paletten

En vigtig brik i udviklingen af den nye børnekanal er et helt nyt strategisk samarbejde med Aalborg Bibliotekerne. DR Ramasjang etablerer en redaktion på Aalborg børnebibliotek, som har ansvaret for at tilrettelægge og producere 1/2 times live tv-program, der sendes dagligt fra kl. 17.00-17.30 – om fredagen fra kl. 17.00-18.00. Aalborg Bibliotekerne bidrager med research til programmerne, formidling og koordinering med landets øvrige biblioteker, som også bliver involveret i samarbejdet.

Formålet med samarbejdet er at skabe et program, der med afsæt i virkeligheden, kan give børn en stemme og medindflydelse, og at indhold fra DRs nye børnekanal skal leve videre i børnenes hverdag bl.a. på landets lokale børnebiblioteker.

Vi har gode og vigtige erfaringer fra vores direkte program i skolernes sommerferie, *Sommer Summarum*. En skøn måde at være tæt på Danmarks børn – og det er nemt at se denne type koncept udvidet med et samarbejde mellem DR og bibliotekerne i de kommende år. Begge parter er dagligt til stede og synlige i børnenes liv, og ikke mindst er begge parter public service-institutioner, der oven i købet de-

ler et fælles værdigrundlag og en fælles identitet et langt stykke hen ad vejen. Såvel DR som landets biblioteker er 100 % dedikeret til at formidle kvalitetsindhold til børn; en opgave, der bestemt ikke bliver mindre vigtig i fremtiden.

I redaktionsgruppen sidder Maria Sjøblom, bibliotekskoordinator fra Aalborg Bibliotekerne, som skal være med til at sikre koordinering med landets øvrige biblioteker, så der kommer en sammenhæng mellem de temaer, der bliver taget op i udsendelsen og de aktiviteter, der igangsættes på landets børnebiblioteker.

Sammen kan vi udvide paletten af måder, hvorpå vi kan nå ud til børnene. Et godt eksempel er TV-serien *Barda*, der bygger på det populære rollespil, som rigtig mange børn elsker! Her kan vi i fællesskab vise og fortælle fiktionshistorien om Barda, skabe events der kan opleves rundt omkring i Danmark og give børnene mulighed for at finde mere information om fantasy-genren, spille rollespil på nettet eller måske lave deres eget sværd på deres lokale bibliotek. Mulighederne er uendelige, og i fællesskab kan vi skabe ny tilstedeværelse og synlighed hos børnene, dele viden og udnytte hinandens styrker. Man kan nærmest anskue det som en slags oplagt partnerskab mellem 'fysisk public service' og 'broadcast public service', til gavn for begge parter, og især for børnene.

Et trygt univers

DR Ramasjang er en ny public service kanal dedikeret til børnene. Indholdet er af høj kvalitet, der på tværs af kanaler og

platforme opfordrer til oplevelser, leg og fællesskab. DR Ramasjang vil tage børnene alvorligt som selvstændige mediebrugere og dermed involvere dem i så høj udstrækning som muligt – i trygge, reklamefri universer.

På DR Ramasjang kan børnene møde alle de kendte DR-figurer og deres venner, ligesom de vil møde helt nye karakterer og værter, der involverer børnene såvel i udsendelserne som i andre relevante sammenhænge i børnenes eget liv. Kanalen vil følge børnenes hverdag, weekender og ferier. Året med højtider og højdepunkter i børnehøjde!

Fælles site

Til januar går bibliotekerne og DR Ramasjang i luften med et fælles site. I løbet af 2010 vil der være syv fælles temaer, som er gennemgående i både Ramasjang Live, på børnebibliotekernes hjemmeside, og det er hensigten, at temaerne også skal foldes ud ude på selve børnebibliotekerne.

Facts om DR Ramasjang

- Sender fra kl. 6.00 - kl. 20.30 alle dage
- Sender live fra Aalborg Bibliotekerne alle hverdage mellem kl. 17.00-17.30 – om fredagen fra 17.00-18.00
- Viser alle genrer
- Bygger på B&U's grundlæggende værdier og identitet
- Blander velkendte brands og programmer med nye
- Er et afbalanceret miks af egenproduktion, indkøbt materiale og det bedste fra DRs arkiver
- Følger børnenes døgnrytme.

Stine Engel

Unge som målgruppe i Børnekulturens Netværk

Fokus på unges ønsker og behov i forhold til kunst og kultur

Den majestætiske røde murstensbygning på H.C. Andersens Boulevard 2 ligger bade- det i sensommerens aften sol. Foran hovedindgangen møder en ung to meter høj fyr og hans ven med sorte Casper Christensen-agtige briller og pynteseler en smuk mørklødet pige med hvidt slør. To unge sprudlende piger fra Fanø Unge- råd tilslutter sig sammen med en dreng og en pige fra Brønderslev-området. En pige med lange lyse dreadlocks og flag- rende tøj dukker også op. De er alle mel- lem 14 og 20 år og er i København for at gå i dialog med Børnekulturens Netværk om kunst og kultur for unge.

Børnekulturens Netværk har iværksat en projektmodning, der sætter fokus på kunst og kultur for unge. Formålet er at dokumentere de unges ønsker og behov i forhold til kunst og kultur, bedste praksis på området, samt hvordan Netværket i fremtiden kan være med til at udvikle og nytænke kunst og kultur for unge, så det rammer de unges hjerter.

Behov for en ungeindsats

Per B. Christensen, som er formand for Børne- og Kulturchefforeningen og en række kommuner, har i en årrække påpe- get, at der er et behov for rådgivning om kunst og kultur for unge samt for at fremme dialog, udvikling og nytæn- ning på området. Det handler altså i høj grad om at skabe en bæredygtig ung- domskultur, som skaber betingelser for det gode ungdomsliv – nu og i fremti- den. Børnekulturens Netværks indsats er således affødt af et behov for koordinati- on og inspiration i forhold til kunst og

kultur for unge og for en samlet indsats med det formål at manifestere, at kultur er for alle – også for unge.

En 4-strengt videnstrategi

Børnekulturens Netværk har valgt en 4- strengt strategi til at indhente viden om ungekultur og det ungdomskulturelle ar- bejde. 1. streng er teoribaseret og funde- ret i den nyeste ungdomsforskning fra bl.a. CeFU, Center fra Fremtidforskning og Syddansk Universitet. De resterende strenge er empirisk funderet og baseret på Netværkets dialog med henholdsvis kommunerne, ungeprojekter og vigtigst af alt, med unge.

Unge stemmer

Som et led i Børnekulturens Netværks ar- bejde med kunst og kultur for unge går Netværket i dialog med unge fra hele landet. Indtil videre har Netværket af- holdt en række fyraftensmøder for alle med interesse for ungekultur samt et un- gemøde med fokus på, hvordan vi kan skabe nye muligheder for kunst og kultur for unge. Derudover går Netværket i dia- log med unge ved besøg i ungdomskul- turhuse og i forbindelse med projekter og events for, med og af unge.

De 10 råd

Børnekulturens Netværk har i løbet af projektmodningen stiftet bekendtskab med følgende tendenser og vil i forlæn- gelse heraf fremhæve nogle erfaringer, som er baseret på vores dialog med unge og andre med interesse i kunst og kultur for unge.

- Unge søger i højere grad end tidligere

uorganiserede aktiviteter – organisere- de aktiviteter skal tænkes ud af boksen for at fastholde unge

- Unge drømmer om ungdomskultur- huse – tænk i murstensprojekter, som unge selv kan være med til at forme
- Unge ønsker, at voksne er rådgivere og ikke autoriteter – overvej om unge kan inddrages i ansættelsesprocessen af de voksne i fx ungdomskulturhuse
- Unge vil ikke repræsentere andre end sig selv – lad de unge tale for sig selv
- Unge ønsker interaktion og medind- flydelse – lad de unge tage medansvar
- Gode ungeprojekter giver de unge ejerskab – giv unge mulighed for at ta- ge ejerskab, selvom det involverer en risiko
- Unge kan bruge kunst og kulturpro- jekter til at opnå social integration – at skabe koblinger mellem forskellige ty- per unge gennem interessebaserede aktiviteter
- Unge spejler sig i ældre unge – overvej ung-til-ung metoden
- Unge ønsker lettere adgang til ressour- cer – der er behov for rådgivning, hur- tig sagsbehandling og mindre puljer
- Unge er netværksorienterede – så tænk i netværkskommunikation.

Det
værste som kan ske
for en filmstjerne er at dø
under en avisstrejke

Bette Davis, amerikansk filmskuespiller 1908-1989

Jeg frygter
mere tre kritiske ●

aviser
end tusinde bajonetter

Napoleon 1, fransk kejser 1769-1821

Af og til er
hele avisen
én side

Ulla Kvist

Årets biblioteksstatistik: Der sker mere på biblioteket ...

Overordnet set tegner dette års biblioteksstatistik et billede af en samlet bibliotekssektor, der tilpasser sig danskernes digitale dagligdag samtidig med at det traditionelle tilbud opretholdes og udvikles.

Bibliotekerne er det mest benyttede, offentlige kulturtilbud herhjemme, bortset fra tv og radio. I 2008 gik danskerne på folkebiblioteket mere end 34 millioner gange, og på de 16 største folkebiblioteker steg besøgstallet med 2,6 % i forhold til sidste år.

Udlån

På folkebiblioteket er bogen stadig det centrale medie og udgør ca. 83 % af folkebibliotekernes materialer og godt og vel to tredjedele af udlån og fornyelser. Det samlede udlån (udlån og fornyelser) er steget med 4 % fra 2007-2008, men stigningen skyldes alene at antallet af fornyelser 'boomer', så fornyelserne nu udgør ca. 35 % af det samlede udlån. Væksten i fornyelserne skyldes bl.a. (udover muligheden for at kunne forny hjemmefra) at flere biblioteker nu tilbyder varslingsordninger ved lånetidens ophør. I 2008 anvendte 79 biblioteker e-mail som varslingsordning, og af disse havde 60 biblioteker også taget SMS i brug. Ydermere har 82 biblioteker nu installeret selvbetjeningsautomater, hvilket betyder, at 57 % af alle udlån blev foretaget af brugerne selv. Den digitale brug udgør stadig en lille del af virksomheden, men den er i meget klar vækst, stigningen i forhold til 2007 er på hele 27 %.

På forskningsbibliotekerne har de digitale tilbud overhalet det fysiske udlån af bøger og tidsskrifter. Forskningsbibliotekerne har stadig masser af de traditionelle medier, men brugerne foretrækker at søge viden digitalt.

Det fysiske udlån er således faldet med 4,2 % i forhold til 2007, mens den digitale brug stadig vokser og stigningen fra 2007 til 2008 udgør over 12,6%.

Brugerundervisning

Der er ingen tvivl om, at brugerundervisning er et fokusområde for både folke- og forskningsbibliotekerne. Forskningsbibliotekerne har, gennem snart mange år, beskæftiget sig med undervisning af brugerne, en udvikling der er blevet intensiveret gennem de sidste år og som der bruges stadig flere ressourcer til.

På folkebibliotekerne er der endog sket en kraftig vækst i brugerundervisningen, både hvad angår antallet af lektioner og antallet af deltagere.

Brugerundervisningen er en aktivitet, der indeholder meget mere end direkte undervisning og vejledning, idet begge bibliotekstyper har forskellige former for undervisningsmaterialer og instruktion i deres digitale tilbud på nettet.

Samtidig er over 20 folkebiblioteker begyndt at samarbejde med de kommunale borgerservicecentre. Flere af bibliotekerne varetager med eget personale store dele af denne aktivitet, der i stigende grad har et læringselement, som sigter mod at gøre borgerne selvhjulpne i forhold til det digitale tilbud.

Nye projekter

Bibliotekerne får i stigende grad nye opgaver og bliver mere og mere udadvendte.

Folkebibliotekerne har i 2008 øget en række andre aktiviteter. Bl.a. har 45 biblioteker i 2008 oprettet lektiecaféer, 64 biblioteker har oprettet fra en til flere læseklubber og 23 biblioteker deltog i projektet IT-for alle. Endvidere har 36 folkebiblioteker oprettet profil på Facebook, og mange folkebiblioteker bidrager aktivt til flere netbaserede bibliotekstjenester som f.eks. Biblioteksvagten og Litteratursiden.dk

Statistikken indeholder endnu ikke så detaljerede tal for forskningsbiblioteker, men forskningsbibliotekerne har klart også påtaget sig mange nye opgaver og projekter, bl.a. digitalisering og forskningsregistrering.

Interurbanlån

Forskningsbibliotekerne er stadig storleverandører til folkebibliotekerne, når det gælder interurbanlån. Antallet af interurbanlån til folkebibliotekerne er steget i 2008.

Interurbanudlånet er et parameter for det samarbejdende biblioteksvæsen, og målt ud fra det stigende interurbanudlån, bliver samarbejdet dermed fortsat styrket. Væksten i interurbanudlånet illustrerer ganske tydeligt, at lånerne betragter landets biblioteker som ét stort bibliotek, som de har adgang til via nettet, bl.a. via bibliotek.dk.

Så er den her, projektbanken!

Det længe ventede site til formidling af projekter fra Udviklingspuljen for folke- og skolebiblioteker, Projektbanken er nu i gang, og resultatet er mere end tilfredsstillende

Baggrunden for projektbanken

Styrelsen har gennem længere tid ønsket at styrke formidlingen af de projekter, der ydes støtte til gennem Udviklingspuljen. Den hidtidige formidling fra styrelsens side har været retrospektiv, idet kun de afsluttende rapporter fra projekterne blev offentliggjort via styrelsens hjemmeside. Samtidig har det været et krav, at bibliotekerne oprettede en projekthjemmeside, hvor man har kunnet følge med i de aktiviteter, som projektet omfattede. Mange af disse hjemmesider har været rigtig gode, men da der ikke har været en fælles indgang, har det været svært at få et samlet overblik og sammenholde de forskellige projekter, der er sat i værk på landets biblioteker. Samtidig har der været det problem, at disse projekthjemmesider ofte ikke blev vedligeholdt efter projektafslutning, hvilket medførte, at der eksisterede en del "døde" links.

Formålet og ambitionen med projektbanken

I styrelsen ønskede vi et dynamisk site, som dels skulle indeholde basisoplysninger om projekterne såsom projektets titel, indsatsområde, projektbibliotek etc., dels brugergenerede data som skulle berige i forhold til formidlingen af de enkelte projekter. Af brugergenerede data kan som eksempel nævnes presseklip, milepæle, billeder og aktivitetskalender.

På sitet er projekterne inddelt i henholdsvis: Igangværende, Projektmodning, Afsluttede og Afviste. Desuden kan man under de enkelte indsatsområder søge alle projekter frem uanset status. Tildeling af 'emneord' giver ydermere den mulighed, at søge projekter som

er beslægtede emnemæssigt. En anden væsentlig funktion er, at det er muligt at generere en liste over de projekter, som hvert bibliotek har ledelsen af. På samme måde arbejder vi på at få samarbejdspartnere registreret.

Samtidig er der på sitet etableret en idébank, hvor det dels er muligt at fremkomme med idéer eller brudstykker af idéer som måske kunne give inspiration til kommende projekter, eller hvor man kan kommentere og stemme på andres idéer.

På den måde er det blevet muligt at bruge projektbanken i hele projektfasen, lige fra man skal formulere en ny ansøgning, til man har afsluttet et projekt samt at understøtte et øget samarbejde bibliotekerne imellem og forhåbentlig også en ri-

gere idégenerering. Dertil giver det en synlighed af puljen og de aktiviteter, der udløber af projektpuljen som kan være nyttig, ikke kun for bibliotekssektoren, men også for politikere og journalister eksempelvis.

I basen er der registreret samtlige projekter, der har fået tilsagn fra 2007 og fremefter. Fra 2009 ligger der endvidere også de projekter, der har fået afslag. Bibliotekerne har taget godt imod sitet og mange har allerede oploadet materialer til banken. Der har generelt været en meget positiv tilbagemelding. Vi arbejder løbende på at forbedre sitet, men samlet set lever projektbanken op til intensjonen, et samlet overblik over de projekter der støttes via puljen samt et redskab til brug for bibliotekerne og andre interessenter.

The screenshot shows the website 'UDVIKLINGSPULJEN' under the heading 'BIBLIOTEK OG MEDIER'. The main content area is titled 'UDVIKLINGSPULJEN' and contains a list of projects under the heading 'SENESTE AKTIVITET I PROJEKTERNE'. The projects listed include:

- 14/09-2009 21:09: Ny fil uploadet til Evaluering af bibliotekets tilbud og service. Samt alle bibliotekerne uploadede filen Rapport - Supplerende rapporter på projektet Evaluering af bibliotekets tilbud og service.
- 14/09-2009 13:32: Ny fil uploadet til I samarbejde med Danmarks børn. Læselæs Bibliotekerne uploadede filen Rapport om samarbejdet på projektet I samarbejde med Danmarks børn.
- 27/06-2009 13:13: Ny fil uploadet til Materialevalg - med pinset eller skval? Sven Høgaard uploadede filen sven.hogaard.222008.pdf i projektet Materialevalg - med pinset eller skval?
- 27/06-2009 13:08: Ny fil uploadet til Materialevalg - med pinset eller skval? Sven Høgaard uploadede filen sven.hogaard.222008.pdf i projektet Materialevalg - med pinset eller skval?
- 27/06-2009 13:07: Ny fil uploadet til Materialevalg - med pinset eller skval? Sven Høgaard uploadede filen sven.hogaard.222008.pdf i projektet Materialevalg - med pinset eller skval?

There is also a section for 'SENESTE IDEER' with two entries:

- 7/07-2009 23:21: Demokratiisk væksten er sjovt, socialt og mere end bare dygtigt.
- 15/05-2009 12:43: Det ville være super at få mulighed for at udføre en række af projekter.

The right sidebar contains a search bar, a 'LOG IND' section, and a 'SØG I PROJEKTER' section with a search button. The bottom of the page shows the URL 'http://udviklingspuljen.bibliotekogmedier.dk'.

Læs mere på <http://udviklingspuljen.bibliotekogmedier.dk>

Leif Andresen

Åbne biblioteker – også på afstand

Bibliotekernes service bliver mere strømlinet

I Danmark har vi nedbrudt mange barrierer for den fulde frie adgang til bibliotekernes fysiske materialer. Men der findes stadig enkelte barrierer! I løbet af forår og sommeren 2009 er disse analyseret, og der er beskrevet tekniske og standardmæssige forberedelse af løsninger på disse barrierer.

Den frie adgang indebærer bl.a. at:

- En låner skal kunne låne hvor som helst
- En låner skal kunne aflevere hvor som helst
- En låner skal kunne bestille til afhentning på eget bibliotek
- En låner skal som straks-service kunne bestille på andet bibliotek
- En låner skal kunne vedligeholde lån og bestillinger samlet.

Der er derfor udarbejdet følgende dokumenter:

Åbne biblioteker – også på afstand – med to tilhørende tekniske specifikationer:

-NCIP Implementation Guidelines: Collaboration between General User Interfaces being Brokers and Local Library Systems

-NCIP Implementation Guidelines: Collaboration between Integrated (strongly-coupled) and Connected (weakly-coupled) Libraries.

Dokumenterne er lavet i regi af danZIG NCIP arbejdsgruppen og efterfølgende drøftet i danZIG, som er styrelsens rådgivende organ om teknisk interoperabilitet. Dokumenterne er sendt i høring med frist den 1. oktober 2009 og de kan ses på styrelsens hjemmeside.

I **Åbne biblioteker – også på afstand** er de nævnte fem mulige handlinger gen-

nemgøet mere detaljeret med den aktuelle status og de barrierer, der måtte være for den fulde funktionalitet – samt en præsentation af potentielle tekniske løsningsmuligheder.

Her skal fremhæves:

Aflevere hvor som helst: Der er i dag ingen samlet model, men mange biblioteker accepterer i praksis at modtage andre bibliotekers materiale, dog uden at give afleveringskvittering. Aflevering på ét bibliotek skal (hvis biblioteket ikke selv ejer materialet) medføre en meddelelse til ejende bibliotek, således at aflevering registreres straks.

Bestille straks-service på andet bibliotek: Der findes for nogle af de store forskningsbiblioteker en ordning "Bøger til døren", som dog ikke har en fælles profil (der er f.eks. forskellige priser). Der er beskrevet en samlet gennemskuelig service med automatiseret oprettelse af lånerregistrering i det bibliotek, som vil levere. Det skal understreges, at der ikke er tale om en erstatning af det interurbane lånesamarbejde, men om et supplement.

Hensigten er i videst mulige omfang at understøtte disse funktioner med digitalt baserede services og enkle selvbetjeningsløsninger.

Det leder frem til en række tekniske/standardmæssige tiltag under et samlet initiativ: **Åbne biblioteker – også på afstand:**

- Udvikle en fælles og gennemsigtig model for straks-lån på andet bibliotek med en automatiseret låneroprettelse
- Udvide samlet lånerstatus med økonomi og afhentningsnummer
- Specificere transaktioner for aflevering på afstand

- Gøre adgangen til lokal netbetaling mere strømlinet.

En overordnet hensigt er, at den udvidende service kan leveres af bibliotekerne på den mest automatiserede måde.

Disse tekniske/standardmæssige tiltag skal ses i sammenhæng med en række funktioner i den samlede bibliotek.dk/DanBib/BOB/VIP infrastruktur og i dataudvekslingen med bibliotekernes systemer:

- opslag på beholdningsstatus i lokal-systemer
- overførsel af bestillinger til automatisk opdatering ind i lokale bibliotekssystemer
- brugerbestillinger bliver, ud fra biblioteksbestemte regler, til fjernlånsbestillinger.

Specifikationerne udformes således at de er generelt gældende og ikke knyttet alene til bibliotek.dk.

Dette indebærer også at specifikationerne ikke alene dækker samspil mellem bibliotek.dk og lokale systemer. De forventes også at kunne dække samspil om udlånsforhold mellem det lokale bibliotekssystem og en brugergrænseflade i andet regi.

Med de nævnte specifikationer er det tekniske grundlag faldet på plads for at gøre bibliotekernes service mere strømlinet. Der er naturligvis nogle bibliotekspolitiske forhold, som også skal afklares. I starten af efteråret vil styrelsen udbyde et modeludviklingsprojekt med henblik på at understøtte den nødvendige bibliotekspolitiske udvikling.

Jakob Heide Petersen

Ny rapport: Open Access som innovativt forretningskoncept

Betydningen af nye forretningskoncepter og produkter er typisk meget synlige for forbrugerne både pga. ændret nytteværdi og pris, og fordi der bruges mange ressourcer på markedsføring. Det er som regel mindre synligt, hvad nye forretningskoncepter betyder for produktionsprocessen. Det er dog ikke mindre vigtigt, fordi ændringer i denne proces ofte er forudsætningen for det innovative produkt.

Selv om Open Access er andet og mere end et forretningskoncept, kan det være nyttigt at anskue fænomenet fra dette perspektiv. Det økonomiske perspektiv kan være gavnligt, fordi det fokuserer på omkostninger og gevinster ved Open Access på en mere systematisk måde end ved mere idealistiske tilgange. Desuden er det økonomiske perspektiv bredere end et ensidigt fokus på forlagenes rolle eller på bestemte publiceringsprocesser.

Innovation i produktionsprocesser

For ca. 25 år siden revolutionerede det schweiziske urfirma Swatch markedet for billige ure ved at markedsføre et moderrigtigt, vandtæt ur til en meget lavere pris end konkurrenterne. Baggrunden for succesen var en ændring i produktionsprocessen, så man producerede uret i plastik med halvt så mange dele som sædvanlige ure og anvendte en fuldautomatiseret produktionsproces. Når man ændrer forretningskonceptet på denne måde, har det store konsekvenser for både leverandører, distributører og detailhandel. Et ur af plastik kræver således helt nye leverandører og skal måske afsættes i andre butikker end tidligere ure. Eksemplet vi-

ser, at innovation i ét led i værdikæden kan få store konsekvenser for andre led i kæden. For Swatch betød ændringen en reduktion af de samlede omkostninger med 30 % og en halvering af prisen på urene. Selvom den samlede effekt således var positiv, kan sådanne ændringer naturligvis have negative konsekvenser for enkelte virksomheder i værdikæden.

Open Access i økonomisk perspektiv

Det økonomiske perspektiv på Open Access er omdrejningspunktet i en ny rapport, som netop er udgivet af Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek: *Costs and Benefits of Alternative Publishing Models: Denmark*. I rapporten analyserer John Houghton de økonomiske konsekvenser af at indføre forskellige former for Open Accesspublicering i Danmark. Rapporten udgives som et led i et samarbejde med DEFFs partnere i Knowledge Exchange-samarbejdet. Der er lavet lignende analyser for Australien, Storbritannien og Holland.

Rapporten konkluderer, at den samlede gevinst ved at indføre Open Access er på ca. 500 mio. kr. årligt. Gevinsten er to-delt: En generel samfundsmæssig gevinst ved hurtigere og bedre adgang til forskningsresultater (ca. 300 mio. kr.) og en besparelse i den værdikæde, som producerer videnskabelige artikler (ca. 200 mio. kr.).

Analysen behandler omkostningerne i hele den værdikæde, som er forudsætningen for en videnskabelig artikel. På den måde er det muligt at vurdere konsekvenserne af en ændret publiceringsform

for de øvrige led i kæden. Besparelserne ligger således ikke så meget i selve publiceringen, fordi publiceringen af et tidsskrift koster nogenlunde det samme, uafhængigt af hvordan det finansieres. Besparelserne ligger i højere grad i mindre tidsforbrug i de øvrige led i værdikæden og i et mere velfungerende samlet system.

De samfundsmæssige gevinster skyldes især, at flere virksomheder, institutioner og borgere får hurtigere og bedre adgang til forskningsresultater. Denne gevinst er beregnet som et forøget udbytte af de milliardinvesteringer, der i forvejen foretages i forskning.

Som i eksemplet med Swatch har forretningskonceptet altså konsekvenser for den værdikæde, der skaber produktet (den videnskabelige artikel) og for aftagerne af produktet (forbrugerne/samfundet). Forskningens værdikæde reguleres imidlertid ikke af markedet, og derfor er der behov for koordinering og inddragelse af mange parter, hvis man skal foretage ændringer i værdikæden.

Konsekvenser af analysen

Rapporten er et godt afsæt for det videre arbejde med Open Access. Den giver for det første dokumentation for, at det er umagen værd at arbejde for at fremme Open Access. Den giver også mulighed for mere detaljerede diskussioner af omkostninger og mulige gevinster i forskningens værdikæde. Omvendt viser analysen dog også, at de samfundsmæssige gevinster er mange og spredte, og at ændringen i publiceringsform kan have sto-

re konsekvenser i hele forskningssystemet. Det indebærer, at der må udarbejdes mere detaljerede planer for at fremme Open Access, og at der bør uformes en proces, der giver mulighed for at drøfte perspektiverne med alle interessenter i værdikæden.

Videnskabsministeriet har netop etableret et Open Access-udvalg, der skal arbejde for at fremme Open Access i Danmark. Udvalget har allerede påbegyndt arbejdet, der bl.a. omfatter udarbejdelsen af en handlingsplan for Open Access i Danmark i overensstemmelse med de ministerrådskonklusioner som Danmark har tilsluttet sig sammen med de øvrige EU-medlemsstater.

Læs mere

- EU-rådskonklusioner om Open Access: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/intm/97236.pdf
- Houghton-rapporten *Costs and Benefits of Alternative Publishing Models: Denmark* kan hentes på www.deff.dk
- John Houghton har udarbejdet lignende analyser for bl.a. OECD se [http://www.oilis.oecd.org/oilis/2004/doc.nsf/8d00615172fd2a63c125685d005300b5/cdcab59bc6365c1dc1257070005698e2/\\$FILE/JT00188746.PDF](http://www.oilis.oecd.org/oilis/2004/doc.nsf/8d00615172fd2a63c125685d005300b5/cdcab59bc6365c1dc1257070005698e2/$FILE/JT00188746.PDF)
- Se også temaet om Open Access i *Bibliotek og Medier 2009:2*
- *DF Revy 32*. årgang nr. 6 indeholder en længere artikel om Houghtons rapport.

Fakta om Open Access-udvalget

Et nyetableret Open Access-udvalg har fået til opgave at planlægge og gennemføre implementeringen af Ministerrådets konklusioner omkring videnskabelig information i den digitale tidsalder. I konklusionerne bliver Danmark blandt andet opfordret til at styrke de nationale strategier og strukturer for adgang til og formidling af videnskabelig information, at sikre koordinationen mellem medlemsstaterne af politikker og praksis med hensyn til adgang og formidling, at sikre langtidbevaring af videnskabelig information, herunder publikationer og data samt at vise den videnskabelige information i nationale bevaringsstrategier behørig opmærksomhed. OA-udvalget tager udgangspunkt i DEFFs styregruppe, og medlemmerne af OA-udvalget er:

- Bo Öhrström, Vicedirektør, DEFF, Styrelsen for Bibliotek og Medier
- Birte Christensen-Dalsgaard, Vicedirektør, Det Kongelige Bibliotek
- Niels-Henrik Gylstorff, Overbibliotekar, Aalborg Universitetsbibliotek
- Carsten Riis, Dekan, Århus Universitet, Det Teologiske Fakultet
- Mogens Sandfær, Direktør, Danmarks Tekniske Informationscenter
- Grete Kladakis, Kontorchef, Forsknings- og Innovationsstyrelsen
- Anders Bjørneboe, Chefkonsulent, Universitets- og Bygningsstyrelsen (UBST)
- Morten Rosenmeier, lektor, Ph.d., Udvalget til Beskyttelse af Videnskabeligt arbejde (UBVA)
- Lise Mikkelsen, Specialkonsulent, DEFF, Styrelsen for Bibliotek og Medier (sekretær).

Der vil løbende blive orienteret om OA-udvalgets arbejde på deff.dk og bibliotek-ogmedier.dk.

Lise Mikkelsen

Conference on Open Access Publishing

Den første konference for Open Access-udgivere blev afholdt i Lund den 14.9.-16.9. Konferencen var arrangeret af Open Access Scholarly Publishers Association og er den første i en årligt tilbagevendende række. Konferencen dækkede bredt over alle fagområder og rettede sig mod de forskellige interessenter, der er inden for OA-publicering. Der var fokus på bl.a. redskaber, services, forretningsmodeller og finansiering.

Anne Sandfær

IFLA 2009

IFLA (International Federation of Library Associations) afholder verdenskonference hvert år. Som en del af konferencen afholdes også CDNL-møde (Conference of Directors of National Libraries), som regel med deltagelse af omkring 100 nationalbibliotekarer. Fra Danmark deltager direktøren for Det Kongelige Bibliotek og direktøren for Bibliotek og Medier. Konferencen giver et godt overblik over, hvad der sker worldwide, hvis man ser efter, hvad der dominerer programmet, hvad folk især går til af de mange tilbud, og hvad der er på den store udstilling. Den 75. IFLA-konference var lidt mindre end de seneste år – både i forhold til deltagerantal, udstillere og programmets bredde. Til gengæld stod tendensen lysende klart: digitalisering og hvad dermed følger. Hovedbudskabet i åbningstalerne var nødvendigheden af øget samarbejde med andre institutioner, bl.a. museer og arkiver. Her er nogle eksempler på interessante tiltag præsenteret i forskellige faglige sessioner.

I en session om social computing "To foster an architecture of participation" var der en god case fra Chiles parlaments bibliotek om "2connecting Congress with citizens", hvor biblioteket formidler essensen af de nye lovforslag og faciliterer, som chatmuligheder med politikere. Der var flere eksempler på udnyttelsen af sociale teknologier, især Facebook, Twitter, blogs til demokratisk debat i lokale biblioteker, hvor pointen er at biblioteket ikke bare giver information til borgerne, men aktivt efterspørger deres holdninger og synspunkter.

En anden session gav et overblik over Open access i praksis og præsenterede f.eks en case med Open access i Malaysia hvor pointen var, at ulande simpelthen

ikke kan betale licensafgifterne på e-tidskrifter. Derfor ser de 'open access' som svar på 'restricted access'. Men ikke alene fjernes betalingen som en barriere for adgang – casen viste også, at der er øget opmærksomhed om Open access forskning, og at Open Access skaber bedre mulighed for kontakt mellem læser og forfatter, samt at Open Access-forfattere i almindelighed er 'well studied'.

I en session om udvikling i storbyers folkebiblioteker (hvor der i øvrigt også var et paper om København) var det især en case fra Queens i New York, der var interessant. I Queens er antallet af immigranter større end noget andet sted i USA. Biblioteket har materialer på over hundrede sprog, en meget stor del af borgerne kan ikke engelsk, og en stor del er ikke statsborgere i USA, men vil gerne være det. Biblioteket er det vigtigste sted for 'uddannelse af borgere'. Her er den medborgercenter tænkning, vi er ved at udvikle, gennemført for længst med et meget bredt spektrum af læringstilbud ikke bare inden for 'computing' sprog og læsefærdigheder, men også almene livsprogrammer som forældrekurser, sygdoms- og sundhedsoplysning og et særligt 'youth empowerment initiative', hvor der arbejdes med forskellige former for rådgivning fra professionelle youth counsellors, activity assistants til teen-tutors og net-mentors. Der var også et særligt teen library uden bøger, men med 'life skills programme' og 'home work helpers'. I en digitaliseringssession var en case fra Library of Congress' avisdigitalisering illustrativ.

På nationalbibliotekarkonferencen var det gennemgående tema, hvor balancen er mellem de traditionelle opgaver som pligtaflevering af fysiske materialer og de nye digitale opgaver.

Jens Thorhauge

Main Drivers for Successful Re-use of Research Data

Knowledge Exchange afholdt den 23.9.-24.9 en workshop med titlen "Main Drivers for Successful Re-use of Research Data" i Berlin. Workshoppen var arrangeret Knowledge Exchange's Primary Research Data-arbejdsgruppe, og der var 65 deltagere fra Danmark, Holland, Storbritannien og Tyskland. Desuden deltog en repræsentant fra EU-kommissionen.

Workshoppen var primært rettet mod forskere, og der blev præsenteret en række eksempler på genbrug af forskningsdata inden for forskellige discipliner, ligesom specialister fra datacentre og informationscentre gav deres bud på status og den fremtidige udvikling.

Anne Sandfær

DEFF præsenteret for Conference of Swiss University Libraries

DEFFs organisation, aktiviteter og resultater blev præsenteret på Conference of Swiss University Libraries den 16. september 2009 på nationalbiblioteket i Bern. Universitetsbibliotekerne i Schweiz er interesserede i DEFF-modellen, men de selvstændige kantoner vanskeliggør en etablering. Der var mange gode spørgsmål til de danske erfaringer og holdninger.

Bo Öhrström

Børnebibliotekernes styrker

Den 18.-19. juni 2009 afholdt det sydkoreanske nationalbibliotek for børn og unge et internationalt symposium i Sokcho under titlen Turning Crisis into Opportunity: The Power of Children's Libraries for the Future. Blandt oplægsholderne var fagpersoner fra Sydkorea, USA, Norge, Tyskland, England, Japan og Danmark. Symposiet satte fokus på temaer som bedre læsekompetencer hos udsatte børn, biblioteksbetjening af børn fra 0-6 år og bibliotekernes rolle i formidlingen

af børnelitteratur af høj kunstnerisk kvalitet. Fra Danmark deltog undertegnede med oplæg om danske folkebibliotekers samarbejde med lokale institutioner om styrkelsen af børns læsning.

Lisbet Vestergaard

Arbejdsgruppe om kunst og kultur

EU-kommissionen har nedsat en arbejdsgruppe om kunst og kultur i skolen 'Expert Group on developing synergies with education, especially arts education'. Undertegnede deltager i denne arbejdsgruppe på vegne af Kulturministeriet. Gruppen skal i slutningen af 2010 komme med anbefalinger til kommissionen om, hvordan der kan arbejdes med dette område i landene i EU. Gruppen har netop udarbejdet en midtvejsrapport. Læs mere om arbejdet: <http://ec.europa.eu/culture>

Som medlem af den arbejdsgruppe var det naturligt at deltage i en EU-konference, der blev holdt i Sverige, hvor arbejdsgruppens arbejde og foreløbige resultater blev præsenteret.

Med udgangspunkt i det Europæiske år for kreativitet og innovation og den dagsorden, som kulturministrene har vedtaget for årene 2007 -2010, har Sverige, under deres EU formandskab, sat fokus på børn og unge. Derfor arrangerede de en konference i Göteborg den 29.-30. juli 2009 med titlen Promoting a Creative Generation. Children and Young People in the New Culture and Media Landscape.

Benedicte Helvad

Databrønd – nu i udbud

Organisatorisk set er der i løbet af foråret 2009 etableret et databrøndskonsortium bestående af Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek (DEFF), Aalborg Universitetsbibliotek, Danmarks Tekniske InformationsCenter, Det Kongelige Bibliotek, Roskilde Universitetsbibliotek, Syddansk Universitetsbibliotek og Statsbiblioteket. De seks biblioteker har indgået en tre-årig aftale med DEFF omkring udbud og drift af en databrønd for e-artikler og e-bøger. Aftalen skitserer blandt andet den økonomiske ramme for drift, men også konsortiets beslutning om, at databrønden skal i udbud er afspejlet i aftalen. Beslutningen om udbud betyder, at der foreligger en omfattende arbejdsopgave for hele konsortiet i forhold til selve udbudsprocessen, men også at det grundet udbudsreglerne, er umuligt at orientere om selve udbudsprocessen. Når konsortiet er tættere på at have valgt en databrøndoperatør er det naturligvis meningen, at konsortiet skal udvides med flere medlemmer.

Teknisk set er en databrønd primært et datalager som suppleres med ekstra funktioner såsom normalisering af data, dvs. opgaver som det er hensigtsmæssigt at udføre i fællesskab og funktioner som konsortiet kan være aftagere på. De tekniske krav til systemet defineres i forbindelse med udbudsprocessen og kan derfor ikke specificeres yderligere her.

Indholdsmæssigt kan data være bibliografiske data, Table of Contents (ToC), abstract, fuldtekst mm. Alle data ejes af forlag og rettighederne til at anvende data i en databrønd forhandles via DEFFs licenskontor eller det enkelte bibliotek får egne aftaler. Så selv om der etableres en databrønd, vil det enkelte biblioteks rettigheder til at anvende data afhænge af resultatet af denne forhandling, bibliotekstype og bibliotekets licensaftaler.

Lise Mikkelsen

Koordineret markedsføring projekt på vej ind i sidste fase

Stæhr Grafisk og Danmarks Biblioteks-skoles Kursusafdeling har i foråret forestået tre kompetenceudviklingskurser af folkebiblioteker rundt i landet. Kurserne i Aalborg, Kolding og København fokuserede på markedsføring og branding af folkebibliotekerne og er nu afsluttet. Enkelte biblioteker modtager dog stadig konsulentstøtte til færdiggørelse af de igangsatte projekter under forløbet. Der er nu en evalueringsrapport tilgængelig på styrelsens hjemmeside. Den beskriver kursusforløbet på de tre hold og behandler de evalueringer, som deltagerne har givet efter deres afslutninger: dels en generel kursusevaluering, dels en specifik evaluering af kursustypens egnethed med hensyn til at kombinere undervisning med konkret udarbejdelse af egne markedsføringsplaner.

Markedsføringsprojektet går nu ind i sin tredje og sidste fase. Bibliotek og Medier vil i efteråret 2009 iværksætte et nationalt tilskudsprogram, hvor folkebiblioteker vil kunne søge økonomiske midler til projekter, hvor markedsføring og branding er nøgleord. Et væsentligt element i evalueringsrapporten er konkrete deltagerforslag til emner i markedsføringskurser for folkebiblioteker. Der vil naturligvis blive skelet kraftigt til disse, når ansøgningskriterier bliver meldt ud.

Jakob Nedergaard Mortensen

Netbibliotekspuljen 2010

Den 9. september 2009 var der deadline for ansøgninger til Netbibliotekspuljen for 2010. Koordinationsgruppen for netbiblioteker har besluttet, at der kan søges til følgende:

- Seminarer, der videndeler om relevante aspekter af netbiblioteksemnet
- Analyser af, hvordan bibliotekernes kompetencer skal anvendes i det digitale rum
- Etablering af biblioteksindgange på

andre sites samt partnerskaber

- udvikling af eksisterende netbiblioteker
- Udvikling af nye netbiblioteker
- Andre tiltag der er i forlængelse af Koordinationsgruppens strategi: Fra netbiblioteker til vidensnetværk.

Det er således ikke muligt at søge om støtte til drift af netbiblioteker, da der til sidste års ansøgningstermin blev bevilget driftsstøtte for både 2009 og 2010.

Koordinationsgruppen behandler ansøgninger på basis af indstillinger fra Styrelsen fra Bibliotek og Medier på deres møde den 7. oktober 2009. Koordinationsgruppens afgørelser vil hurtigst muligt herefter blive meldt ud.

René Olesen

Bibliotek.dk udviklingsplan

Høringsfasen for høring af udviklingsplan 2010 for bibliotek.dk er fastlagt til perioden fra den 11. november til den 2. december 2009. Udkastet til udviklingsplan offentliggøres på styrelsens hjemmeside senest den 11. november 2009. Høringen gennemføres parallelt med DBC's høring af DanBibs udviklingsplan 2010.

Leif Andresen

Bogstart kommer ud til fængsler

Bogstart har indgået en aftale med Kriminalforsorgen om at få bogpakker ud i landets fængsler, familiehus og de arresthuse, hvor der er mulighed for besøg. I en situation, hvor forældre ser deres 1-4-årige barn en gang hver 14. dag, kan bogen være en naturlig måde at opnå samvær, nærvær og samtale på – noget, som ellers kan være vanskeligt inden for de givne rammer.

Initiativet bliver fulgt op af informationsmateriale til relevante socialrådgivere og tilknyttede bibliotekarer. Personalet kan så videreformidle muligheden til de indsatte. Derudover sendes plakater og 'læsemestre' til ophængning, så de ind-

satte også den vej rundt kan blive opmærksomme på børnebøgerne, når deres familier kommer på besøg. Styrelsen for Bibliotek og Medier sender i alt 400 bogpakker af sted i slutningen af september 2009, og de vil være tilgængelige i besøgslokalerne fra ultimo oktober. Læs mere om Bogstartprogrammet: <http://www.bibliotekogmedier.dk/biblioteksomraadet/fokusomraader/boern/bogstart/>

Kamma Kirk Sørensen

Børnesitet er kommet op i tempo

Projektet har fået stor tilslutning blandt landets bibliotekarer. Sittets tre temareaktioner har alle mere en 10 medlemmer i hver gruppe, og medlemmerne fordele sig ligeligt øst og vest for Storebælt. Fagredaktionerne har indtil videre mellem tre og 14 medlemmer i hver af de seks grupper, med løbende tilmelding på hovedredaktionen@copenhagenbombay.com. Den 1. september 2009 blev de fem navneforslag som styregruppen og Copenhagen Bombay i fællesskab har udpeget sendt til høring på www.bibliotekogmedier.dk/biblioteksomraadet/nationale-ordninger/netbiblioteker/nyt-boernewebsite/aktuelt-fra-boerne-websitet/.

De fem navneforslag repræsenterer forskellige navnetyper.

- 'Pallesgavebod.dk' er slangudtryk for nogen der tror, de kan få alting forærende. 'Shyy.dk' spiller på modsætningen til de højtråbende figurer og sittets cool stil.
- 'Kifungo.dk' ligger godt i munden og har klang.
- 'Styrvolt.dk' er et gammelt ord for en balstyrisk person.
- 'Agurk.nu' er nemt at huske og er sjovt.

Sittets navn bliver offentliggjort den 2. oktober 2009.

Gitte Smed

Kulturtrænere uddannet

20 kulturtrænere er parate til at styrke bibliotekernes rolle som 24/7 kraftcentre for kultur, oplevelse og events. Uddannelse af kulturtrænere har været det fælles emne i 2009 for kompetenceudvikling i centralbiblioteksregi.

De seneste år har kompetenceudviklingen været koncentreret om Den digitale borger. Det arbejde fortsætter med den årlige kampagneuge for borger.dk og med deltagelse i *Lær mere om it* programmet. Et nyt tema og andre kollegaer er nu også kommet på banen. Kulturtræneruddannelsen er tilrettelagt af centralbibliotekernes tovholdere i samarbejde med konsulenter fra Pluss Leadership for medarbejdere i folkebibliotekerne. Formålet med den nye indsats er at løfte bibliotekernes traditionelle arrangementsvirksomhed til at være en mere bevidst integreret del af bibliotekernes overordnede strategi.

Hovedelementerne i kulturtræneruddannelsen har været idégenereringsmetoder, projektledelse, markedsføring og trænerrollen. Sidstnævnte element er vigtig, fordi de nyuddannede trænere nu skal i gang med at anvende det, de har lært – herunder at undervise kollegaer i de samme redskaber.

Kompetencecampen den 8. september på Vejle bibliotek med 100 deltagere markerede afslutningen af uddannelsesforløbet og afslørede stor interesse for indsatsen. I programmet indgik fire trænere meget levende præsentation af deres arbejde med at implementere de nye redskaber i det praktiske arbejde med bibliotekets arrangementer.

Kogebog for kulturtrænere er et andet produkt af kursusforløbet. Den ligger nu tilgængelig på kompetencenet.nu til brug for alle interesserede.

Jonna Holmgaard Larsen

Brugeren i centrum – og om udlån

Mange lånerne brugere flere biblioteker, og derfor har det været et tilbagevendende tema i bibliotek.dk brugerundersøgelserne, at brugerne gerne ville have adgang til at se status for udlån og bestillinger – og kunne rette i dem. Derfor har der i de sidste år været udført et større arbejde for at gøre dette muligt. Dels udarbejdelse af de nødvendige guidelines om anvendelse af standarder og dels programmering mv. i både bibliotek.dk og de lokale systemer. Det er afsluttet. Funktionerne er klar i bibliotek.dk – nu mangler blot de lokale systemer. Styrelsen for Bibliotek og Medier skal derfor opfordre bibliotekerne til at tage funktionen i brug. Jeres brugere ønsker det. Det er vigtigt for at tilbyde et sammenhængende og sømløst bibliotek til brugerne – også i de tilfælde, hvor det koster betaling for et modul i bibliotekssystemet.

Leif Andresen

Status på den bibliometriske forskningsindikator

Den bibliometriske forskningsindikator er basalt set en opgørelse af frekvensen af bestemte forskningspublikationer på danske universiteter. Den bibliometriske forskningsindikator har indgået som en af flere mulige indikatorer til fordeling af nye basismidler til universiteterne.

Ved udgangen af juni 2009 kunne Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling offentliggøre, at der nu er politisk forlig for en fordelingsmodel for de nye basismidler til universiteterne. Den bibliometriske forskningsindikator får en central betydning i fordelingsmodellen og vil efter en indkørfase på 3 år være den næst vigtigste indikator.

Universitetsbibliotekerne, som flere steder er ansvarlige for forskningsregistrering, har haft en omfattende opgave i forbindelse med de nye krav til forskningsregistrering. Bibliotekariske kompetencer spiller en afgørende rolle i forhold

til at kvalitetssikre, om universitetet har fået registreret alt og om registreringen er foretaget korrekt i forhold til den bibliometriske forskningsindikator. En korrekt registrering er betydelig, da f.eks. en enkelt videnskabelig artikel publiceret i det korrekte videnskabelige tidsskrift fremover vil være flere tusinde kroner værd for universitetet.

Lise Mikkelsen

Bibliotekerne med i Danmarkshistoriens største offentlige oplysningskampagne

Danmarkshistoriens største offentlige oplysningskampagne med en samlet bevilling på 50 mio. kr., der skal oplyse danskerne om overgangen til digitalt tv i Danmark, er i fuld gang. Kravet er, at kampagnen skal nå ud til alle danskere, og i den situation er det selvfølgelig nødvendigt at bruge alle de kommunikationskanaler, der står til rådighed. Som i mange andre brede offentlige kampagner spiller folkebibliotekerne en vigtig rolle, og der i er to omgange fremsendt foldere til alle folkebiblioteker med opfordring til at uddele til relevante borgere.

Selv om der kun er relativ kort tid til at det analoge signal slukker den 31. oktober 2009, viser målinger, at langt de fleste borgere først vil reagere og gøre sig klar til det nye tv-signal i den sidste tid inden den 31. oktober 2009. Så selv om der ikke har været 'run' på brochurerne i foråret, forventer sekretariatet for Det Nye TV-signal, at det vil ske i oktober.

Derfor håber sekretariatschef Henrik Vejlgård at bibliotekerne her i den sidste vigtige tid i opløbet vil give brochuren en fremtrædende placering på udlånsdisken, i brochureholdere og lignende. Ikke mindst fordi der i den store landsdækkende annoncekampagne i de gratis lokale ugeaviser, ugeblade, pensionistblade m.fl. netop henvises til, at man kan hente en brochure på sit nærmeste bibliotek, hvis man er i tvivl om noget vedrørende det nye tv-signal.

Henrik Birkvad

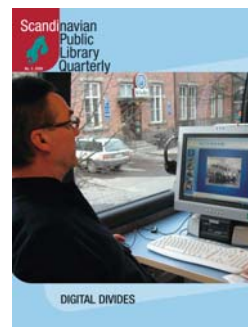
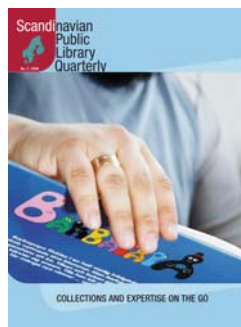
Udbetaling af Biblioteksafgift 2009

Styrelsen for Bibliotek og Medier udbetalte den 30. juni 2009 biblioteksafgiften – i alt 158.348.623 kr., som fordeles til forfattere, oversættere, illustratører, billedkunstnere, komponister og andre, der er repræsenteret på landets folke- og skolebiblioteker.

Biblioteksafgiften deles i år af 8541 personer. 3 % får mere end 100.000 kr., 30 % får mellem 10.000 og 100.000 kr., 22 % får mellem 5.000 og 10.000 kr., og 45 % får mindre end 5.000 kr. i biblioteksafgift.

Biblioteksafgiften gives til skabere af dansksprogede, litterære værker i enten bog- eller lydform. Beløbets størrelse afhænger bl.a. af hvor mange eksemplarer af værkerne, bibliotekerne har stående. Biblioteksafgiften gives både for skønlitteratur og faglitteratur og fordeles sig med ca. halvdelen til hver.

Henrik Bang Nielsen

Scandinavian Public Library Quarterly nr. 2 er udsendt i juni 2009. Tema: Collections and Expertise on the Go. Kan downloades på www.splq.info

Scandinavian Public Library Quarterly nr. 3 er udsendt i september 2009. Tema: Digital Divides. Kan downloades på www.splq.info

Folke- og Forskningsbiblioteksstatistik 2008 er publiceret i juni 2009. Kan downloades på www.bibliotekogmedier.dk

En opdateret udgave af *Bibliotekspengene* er publiceret i august 2009. Kan downloades på www.bibliotekogmedier.dk

Beretning 2008, Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek, er publiceret i en dansk og engelsk udgave august 2009. Kan downloades på www.deff.dk
Profilbrochure, Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek, er publiceret i en dansk og engelsk udgave august 2009. Kan downloades på www.deff.dk

Review of Denmark's Electronic Research Library 2008 er publiceret i august 2009. Kan downloades på www.deff.dk

ved indførelse af alternative publiceringsmodeller i Danmark er publiceret i september 2009. Kan downloades på www.deff.dk

Costs and Benefits of Alternative Publishing Models: Denmark og tilhørende *Opsummering af rapport: Omkostninger og gevinster*

BILLEDTEMA

Nyheder - nyheder - nyheder

Midt i august i år åbnede en ny biblioteksfilial i det centrale Herning. Det siges at være verdens første nyhedsbibliotek. Biblioteket består ét stort lyst rum med tv-skærme, en mp3-tank, hvor man kan tanke lydbøger, en række bærbare computere og nogle få bøger.

Konceptet er en lille materialesamling med fokus på topaktuelle emner samt en høj grad af nyhedsformidling via nyeste teknologi: Computerne er tunet ind på internationale nyhedsstationer, og storskærmene viser danske nyhedskanaler. Biblioteket i Midtbyen deler adresse med Mediehuset Herning Folkeblad.

Tomas Hemmer-Hansen, der er daglig leder af biblioteket, siger:

“Nyheder genererer holdninger, og det er bibliotekets opgave at formidle nyhederne, så Hernings borgere har adgang til mere viden at danne holdninger ud fra.

Nyhedsstrømmen fra biblioteket vil være baseret på de mest aktuelle nyheder fra hele verden. Biblioteket sørger for at finde baggrundsstof og opbygge væsentlige perspektiver, som kan være med til at skabe nye vinkler at se verden fra.”

Ulduz Salimian Jensen er ansat som student i Mediesekretariatet fra 9. juni 2009.

Gitte Østergaard er ansat som konsulent i Bladpuljeseekretariatet fra 14. august 2009.

Wenjun Huang er ansat som kontorelev i Ledelsessekretariatet fra 1. september 2009.

Afsender
Styrelsen for Bibliotek og Medier
H. C. Andersens Boulevard 2
1553 København V

